

VUK KAPSAMINDA ENFLASYON DÜZELTMESİNİN İŞLETMELERİN EKONOMİK VE MALİ YAPILARI İLE VERGİLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Münevver KATKAT ÖZÇELİK¹, Reyhan YILDIZ²

Öz

Yüksek enflasyon dönemlerinde tarihi maliyet esası ve geleneksel muhasebe yöntemleri, şişirilmiş kârların raporlanmasına, aşırı vergilendirmeye ve gerçeği yansıtmayan kâr dağıtımlarına yol açabilmektedir. Bu sorunlara çözüm getirmek amacıyla Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından IAS 29 standardı geliştirilmiştir. Türkiye’de enflasyon düzeltmesi uygulaması ise Vergi Usul Kanunu (VUK) kapsamında hayata geçirilmiş; IAS 29’da öngörülen enflasyon oranı kriterlerinin sağlanması nedeniyle ilk kez 2003–2004, ikinci kez ise 2023–2024 dönemlerinde uygulanmıştır. Bu çalışmanın amacı, VUK’a göre gerçekleştirilen enflasyon düzeltmesinin işletmelerin ekonomik ve mali yapısı ile vergi yükü üzerindeki etkilerini analiz etmektir. Çalışmada öncelikle enflasyon düzeltmesinin uygulanma süreci ve mali tablolara yansımaları iki örnek işletme üzerinden ortaya konulmuş, ardından söz konusu düzenlemenin ekonomik, mali ve vergisel etkilerini incelemek amacıyla, enflasyon düzeltmesi uygulayan 10 büyük şirketin 2023 ve 2024 yıllarına ait finansal verileri Kamuyu Aydınlatma Platformu’ndan (KAP) elde edilerek analiz edilmiştir. Bulgular, enflasyon düzeltmesinin şirketlerin finansal yapısı ve kaynak kullanım biçimlerine bağlı olarak farklı sonuçlar ortaya çıkardığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Enflasyon Düzeltmesi, VUK, IAS 29, Finansal Raporlama, Vergi Yükü

JEL Sınıflandırma Kodları: M40, M41, M48, M49

THE IMPACT OF INFLATION ADJUSTMENT UNDER THE TAX PROCEDURE LAW (TPL) ON FIRMS’ ECONOMIC AND FINANCIAL STRUCTURES AND TAX BURDEN

Abstract

During periods of high inflation, the historical cost principle and traditional accounting methods may lead to overstated profits, excessive taxation, and dividend distributions that do not reflect the true economic situation. To address these problems, the International Accounting Standards Board (IASB) developed IAS 29. In Turkey, inflation adjustment has been implemented under the Tax Procedure Law (TPL); the first application was carried out in 2003–2004 and the second in 2023–2024, in accordance with the inflation rate criteria set by IAS 29. This study aims to analyze the effects of TPL-based inflation adjustment on firms’ economic and financial structures as well as their tax burden. First, the implementation process and its impact on financial statements were demonstrated using two sample firms. Then, to examine its economic, financial, and fiscal effects more comprehensively, the financial data of ten major companies that applied inflation adjustment in 2023 and 2024 were obtained from the Public Disclosure Platform (PDP) and analyzed. The findings reveal that the consequences of inflation adjustment vary depending on firms’ financial structures and resource allocation strategies.

Keywords: Inflation Adjustment, Tax Procedure Law (TPL), IAS 29, Financial Reporting, Tax Burden

JEL Classification Codes: M40, M41, M48, M49

¹ Doç. Dr., Artvin Çoruh Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, e-mail: mkatkat@artvin.edu.tr, Orcid ID: <https://orcid.org/my-orcid?orcid=0000-0001-7299-7952>

² Öğr. Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi, Hopa Meslek Yüksekokulu, Finans, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, e-mail: reyhan.cil@artvin.edu.tr, Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0003-4597-8013>

1. GİRİŞ

Fiyatlar genel düzeyindeki sürekli artış, işletmelerin finansal tablolarında yer alan gelir, kâr ve varlıkların gerçek ekonomik değerlerini yansıtamamasına yol açmaktadır. Bu durum, hem vergilendirmede adaletsizliklere hem de işletmelerin finansal durumunu olduğundan farklı gösteren yanıltıcı tablolara sebep olmaktadır. Enflasyonun etkisiyle şişirilmiş kârlar üzerinden yapılan aşırı vergilendirme, yanlış değerlenen bilançolar, gerçeği yansıtmayan kâr dağıtımları ve hatalı nakit akışı tahminleri bu sorunların başlıca nedenleri arasında yer almaktadır.

Uluslararası düzeyde, söz konusu olumsuzlukları gidermek amacıyla Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC) Temmuz 1989’da “IAS 29 – Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama Standardı”nı yayımlamış; daha sonra bu standart Nisan 2001’de Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından revize edilerek yürürlüğe konulmuştur (IFRS, 2023).

Türkiye’de ise 2003 yılında Vergi Usul Kanunu (VUK) kapsamında başlatılan enflasyon düzeltmesi uygulaması, IAS 29 standardında belirlenen enflasyon oranı kriterlerine göre yürütülmüş; ilk uygulama 2003 ve 2004 yıllarında gerçekleştirilmiş ve 2005 yılında enflasyonun düşmesiyle sona ermiştir. Enflasyon muhasebesinin şartlarının 2022 yılında yeniden oluşmasıyla konu tekrar gündeme gelmiş; ancak 213 sayılı VUK’a eklenen geçici 33. madde ile ertelenmiştir. 31.12.2023 tarihli mali tablolar ise şartların oluşup oluşmadığına bakılmaksızın enflasyon düzeltmesine tabi tutulmuştur. Söz konusu düzenlemeye göre, finansal tabloların enflasyon düzeltmesi sonucu ortaya çıkacak kârlar vergilendirilmeyecek, zarar ise vergi matrahından düşülmeyecektir. Ancak 2024 ve sonraki yıllarda vergi matrahı düzeltilmiş bilançoya göre hesaplanacağından, enflasyon düzeltmesi 2024 ve sonraki yılların gelir ve kurumlar vergisi matrahını doğrudan etkileyecektir (Öner, 2024; Çetin ve Bozdoğan, 2023:79; Murat, 2023:7; Gözlüklü, 2024:3).

Türkiye’de enflasyonun işletmelerin mali tablolarına etkilerini düzenleyen politikaların büyük kısmı VUK’a dayandığından, bu çalışmada VUK çerçevesinde yapılan enflasyon düzeltmesinin işletmelerin ekonomik ve mali yapısı ile vergi yükü üzerindeki etkilerinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada ikincil veriler kullanılarak doküman analizi yöntemi uygulanmıştır. Enflasyon düzeltmesinin etkilerinin özellikle 2023 ve 2024 finansal tablolarında görülmeye başlanması, konunun güncel ve araştırmaya değer olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle çalışmada söz konusu uygulamanın işletmelerin ekonomik ve mali yapıları ile vergiler üzerindeki etkilerinin incelenmesi uygun görülmüştür.

Araştırmada öncelikle ulusal ve uluslararası literatür taraması yapılmış, ardından enflasyon muhasebesi uygulamasında temel özellikler ve enflasyon düzeltme yöntemleri, enflasyonun finansal tablolar üzerindeki etkileri, yüksek enflasyon dönemlerinde finansal raporlama uygulamaları ve Türkiye’deki uygulama örnekleri incelenmiştir. Türkiye’de enflasyon düzeltmesi uygulaması VUK kapsamında detaylı olarak ele alınmış, uygulama aşamaları ve mali tablolara etkileri iki örnek işletme üzerinden gösterilmiştir. Daha sonra, ekonomik, mali ve vergisel etkilerini kapsamlı biçimde incelemek amacıyla, enflasyon düzeltmesi uygulayan 10 büyük şirketin 2023 ve 2024 yıllarına ait finansal verileri Kamuyu Aydınlatma Platformu’ndan (KAP) elde edilerek analiz edilmiştir. Sonuç bölümünde, elde edilen bulgular yorumlanmış ve öneriler sunulmuştur.

Çalışmanın konusu, VUK çerçevesinde yapılan enflasyon düzeltmesinin işletmelerin ekonomik ve mali yapısı ile vergi yükü üzerindeki etkilerinin analiz edilmesi olduğundan, enflasyon düzeltmesinde TMS 29 ile VUK arasındaki farkların ayrıntısına ayrıca değinilmemiştir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Enflasyon muhasebesi, işletmelerin finansal tabloları, kârlılıkları ve vergi yükleri üzerindeki etkilerini inceleyen önemli bir araştırma alanıdır. Literatür incelendiğinde, farklı ülkelerde ve sektörlerde enflasyon muhasebesinin finansal raporlamanın doğruluğu ve karar alma süreçleri üzerindeki etkilerinin çeşitli yöntemlerle ele alındığı görülmektedir. Aşağıda kronolojik sırayla öne çıkan çalışmalar özetlenmektedir.

Higson, Shinozawa ve Tippet (2007), 32 hiperenflasyonist ekonomiyi kapsayan 80 yıllık ampirik analizlerinde, IAS 29'un parasal kalemlerin satın alma gücü kayıplarını kısa vadeli enflasyon koşullarında yeterince doğru tahmin edemediğini tespit etmiştir. Çalışmada, iki-nokta tahmin formülleriyle kayıpların %2,5 hata payıyla hesaplanabileceği belirtilmiştir. Bu sonuç, IAS 29'un özellikle kısa dönemli yüksek enflasyon senaryolarında sınırlı doğruluk sağladığını göstermektedir.

Tawiah, Benjamin ve Dorothee (2015), mevcut enflasyon muhasebesi yöntemlerinin muhasebe, ekonomi ve finans ilkeleriyle tam uyumlu olmadığını; yanıltıcı ve gerçekleşmemiş kârlar yarattığını ileri sürmüştür. Bu bulgu, enflasyon muhasebesinin yalnızca teknik bir uygulama değil, aynı zamanda ekonomik kararlar üzerinde doğrudan etkiler yaratan bir süreç olduğunu vurgulamaktadır.

Ebiaghan (2019), Nijerya'daki 10 imalat firmasının 1996–2016 dönemine ait raporlarını incelemiş; hem tarihi maliyet hem de cari maliyet muhasebesinin kâr üzerinde anlamlı etkiler yarattığını saptamıştır. Çalışmada, farklı muhasebe yöntemlerinin birlikte kullanılmasının finansal durumun daha sağlıklı değerlendirilmesine katkı sağlayabileceği belirtilmiştir.

Olawaju, Mbambo ve Ngiba (2020), Güney Afrika'daki 20 perakende işletmesi üzerinde gerçekleştirdikleri anket çalışması ile enflasyon muhasebesinin hem yönetim kararlarını hem de finansal performansı pozitif yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Bu bulgu, uygulamanın yalnızca raporlama açısından değil, işletme yönetimi açısından da kritik önem taşıdığını göstermektedir.

Kramarova (2021), IAS 29 ve ilgili literatürü inceleyerek enflasyon muhasebesinin Slovakya ve Avrupa Birliği ülkelerinde şirket faaliyetlerinin “gerçek ve adil görünümünü” sağlamada önemli rol oynadığını vurgulamıştır. Araştırmaya göre bu durum, yalnızca hiperenflasyon dönemleri için değil, genel ekonomik koşullar açısından da geçerlidir.

Varol (2022), Türkiye'de enflasyon muhasebesi uygulamalarının mevzuat ve standart farklılıkları nedeniyle sorunlar yarattığını ortaya koymuştur. Çalışmada, uyumlaştırma ve esnek düzenlemelere duyulan ihtiyaç vurgulanmıştır.

Haberal (2023), 38 banka üzerinde yaptığı çalışmada, parasal aktiflerin pasifleri aşması nedeniyle kayıplar yaşandığını ve özellikle kamu bankalarında net parasal pozisyon kayıplarının daha belirgin olduğunu tespit etmiştir. Bu sonuç, bankacılık sektöründe enflasyon muhasebesinin kritik önemini göstermektedir.

Selimefendigil (2023), Ohlson (1995) fiyat modeli kullanarak, enflasyon düzeltmesinin kazanç oynaklığını artırdığını ve piyasa değerini açıklama gücünü azalttığını ortaya koymuştur. Bununla birlikte, düzeltme sonrası finansal bilgilerin karar alıcılar açısından daha anlamlı hale geldiği saptanmıştır.

Peker (2023), TMS 29 ve BOBİ FRS 25 kapsamında İpek Doğal Enerji A.Ş.'nin 2021 ve 2022 yıllarının ilk altı aylık verilerini inceleyerek, enflasyon muhasebesi uygulamasının kârları artırdığını ve buna bağlı olarak vergi yükünü yükselttiğini belirtmiştir. Bu sonuç, enflasyon düzeltmesinin doğrudan vergisel etkilerine işaret etmesi açısından önemlidir.

Katkat Özçelik, M. & Yıldız, R. (2026). VUK Kapsamında Enflasyon Düzeltmesinin İşletmelerin Ekonomik ve Mali Yapıları ile Vergiler Üzerindeki Etkisi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 28(52), 595-622.

Ball (2024), Genel Fiyat Seviyesi Ayarlamalı Muhasebe (GPLA) ve Spesifik Fiyat Seviyesi Ayarlamalı Muhasebe (SPLA) yöntemlerini karşılaştırarak, teorik olarak bu yöntemlerin tabloların doğruluğunu artırdığını ancak düşük enflasyonlu ekonomilerde uygulamanın gereksiz bulunduğunu ve kurumsal engeller nedeniyle benimsenmediğini belirtmiştir.

Polus ve Bondu (2024), Arjantin'deki Celulosa Argentina şirketinin finansal tablolarını inceleyerek, enflasyon düzeltmesinin tabloların doğruluğunu artırdığını ve şirket performansının daha doğru yansıtılmasını sağladığını saptamıştır.

Binz, Graham ve Kubic (2024), yaklaşık yüz yıllık veri seti üzerinden enflasyonun muhasebe kârları ile hisse senedi getirileri arasındaki ilişkiyi analiz etmiş; enflasyonun tarihsel maliyet ve iskonto oranı kanalları üzerinden kârların bilgi değerini hem artırıp hem azaltabileceğini göstermiştir.

Saçan (2024), 2016 ikinci çeyrek–2023 üçüncü çeyrek döneminde Borsa İstanbul'da işlem gören imalat işletmelerinin mali rasyolarını inceleyerek, enflasyonun likidite, finansal yapı, devir hızı ve kârlılık oranları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı etkiler yarattığını tespit etmiştir.

Akpınar, Ciğer, Karyağdı ve Kaya (2024), gıda sektöründe faaliyet gösteren bir firmanın 2023 yılı mali tablolarını enflasyon düzeltmesi öncesi ve sonrası olmak üzere karşılaştırmıştır. Oran analizi kullanılarak yapılan incelemede, parasal ve parasal olmayan kalemlerin ayrımı nedeniyle bazı oranlarda değişim gözlenmezken, birçok finansal oranda belirgin farklılıklar ortaya çıkmıştır.

Keskin (2024), Türkiye'de Vergi Usul Kanunu kapsamında enflasyon muhasebesi uygulamalarını varsayımsal bir örnek üzerinden açıklamış ve işleyişe dair temel düzeyde bilgiler sunmuştur.

Ergün (2025a), Borsa İstanbul imalat sektöründe faaliyet gösteren 115 işletmenin 2023 yılı finansal tablo ve dipnotlarını inceleyerek, hem VUK hem de TMS 29 kapsamında özkaynak fon kalemlerinde dikkat çekici farklılıklar oluştuğunu saptamıştır.

Ergün (2025b), Borsa İstanbul'da işlem gören perakende ve toptan satış şirketlerinin 2022 yılı finansal tablolarını enflasyon düzeltmeli ve düzeltmesiz olarak DuPont analizi ile değerlendirmiştir. Wilcoxon testi kullanılarak yapılan analizler sonucunda, sektörlerin ortalama kârlarının azaldığı, öz sermaye çarpanının düştüğü, borç oranının arttığı ve kârlılık oranlarının gerilediği belirlenmiştir.

Reyhan (2025), örnek finansal tablolar üzerinden parasal olmayan kalemlerin TMS 29 ve VUK Geçici 33 kapsamında enflasyon düzeltmesini incelemiş; yapılan düzeltmelerin bilanço büyüklüğünü %288 oranında artırdığını ve finansal tabloların güvenilirliğini önemli ölçüde yükselttiğini saptamıştır.

Başer, Akdoğan ve Hiçyorulmaz (2025), MSUGT/VUK, TMS/TFRS ve BOBİ FRS çerçevesinde stok kalemleri özelinde enflasyon muhasebesi uygulamalarını örnek olay yöntemiyle karşılaştırmıştır. Araştırmada, üç çerçevenin amaç ve teknik farklılıklarının finansal tablo kullanıcıları açısından yorum farklılıklarına ve uygulamada tutarsızlıklara yol açtığı belirlenmiştir.

Yukarıda özetlenen çalışmalar, enflasyon muhasebesinin finansal tabloların doğruluğu, karar alma süreçleri, kârlılık ve işletmelerin mali yapısı üzerinde önemli etkiler yarattığını göstermektedir. Uluslararası literatürde enflasyon düzeltmesinin bilgi değeri, kârlılık ve piyasa ilişkileri ön plana çıkarken; Türkiye'deki çalışmalar daha çok uygulama örnekleri ve varsayımsal senaryolar üzerinden yürütülmektedir. Özellikle vergisel etkiler, sınırlı sayıda çalışmada ele alınmış ve genellikle teorik düzeyde kalmıştır.

Bu bağlamda, mevcut çalışmanın literatüre katkısı; Türkiye'deki 10 büyük şirketin 2022–2024 dönemine ait Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP) verilerini kullanarak, enflasyon düzeltmesi öncesi

ve sonrası bilanço ve gelir tablolarını karşılaştırmalı biçimde incelemesi ve vergisel etkileri güncel verilerle ortaya koymasındır. Böylece çalışma, yalnızca mali yapı ve finansal raporlama boyutuna değil, aynı zamanda vergi yüküne ilişkin etkilerine de odaklanarak Türkiye literatüründe önemli bir boşluğu doldurmaktadır.

3. ENFLASYON MUHASEBESİ UYGULAMASINDA TEMEL ÖZELLİKLER VE ENFLASYON DÜZELTME YÖNTEMLERİ

Yüksek enflasyonun etkili olduğu ekonomilerde, mali tabloların enflasyonun yanıltıcı etkilerinden arındırılması amacıyla yapılan teknik düzeltmeler bütününe enflasyon muhasebesi denir. Bu uygulamada, bilançoda yer alan parasal olmayan kalemler, belirli bir endeks kullanılarak hesaplanan düzeltme katsayısı ile çarpılır ve böylece finansal tablolar, satın alma gücüne en yakın şekilde oluşturulur.

TMS 29 – Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama Standardı, işletmelerin yüksek enflasyonlu bir ekonominin para birimi üzerinden düzenledikleri konsolide finansal tablolar da dahil olmak üzere tüm temel mali tablolara enflasyon muhasebesi uygulanmasını öngörür. Standart, enflasyonun tablo üzerindeki yanıltıcı etkilerini gidererek, finansal bilgi kullanıcıları için muhasebe bilgi kalitesinin sağlanmasını hedefler. Ancak yüksek enflasyonun varlığına ilişkin kesin bir oran belirlemedi; bunun yerine, bir ekonominin yüksek enflasyonlu olarak kabul edilebilmesi için sahip olması gereken özellikleri tanımlamıştır.

3.1. Enflasyon Muhasebesi Uygulamasında Temel Özellikler

TMS 29'un 3. maddesinde belirtilen yüksek enflasyon ekonomisinin temel özellikleri şunlardır:

- Nüfusun büyük kısmının servetini parasal olmayan varlıklarda veya nispeten istikrarlı bir yabancı para biriminde tutmayı tercih etmesi ve eldeki yerel parayı satın alma gücünü korumak amacıyla yatırımlara yönlendirmesi,
- Nüfusun parasal tutarları yerel para birimi yerine nispeten istikrarlı bir döviz cinsinden dikkate alması ve fiyatların da bu döviz cinsinden belirlenebilmesi,
- Kredili satış ve satın almalarda fiyatların, kısa süreli olsa bile, kredi süresi boyunca satın alma gücündeki kayıpları karşılayacak şekilde belirlenmesi,
- Faiz oranları, ücretler ve fiyatların bir “fiyat endeksine” bağlı olması,
- Son üç yılın birikimli enflasyon oranının %100'e yaklaşması veya aşması.

Standart, bu özelliklere sahip ekonomilerde, o ekonominin para birimi üzerinden raporlama yapan işletmelerin TMS 29'u mevcut tarihten itibaren uygulamalarını zorunlu kılar. Bunun amacı, yüksek fiyat artışlarının ulusal paranın satın alma gücünü sürekli azaltması ve enflasyona göre düzeltilmeyen faaliyet sonuçları ile mali durum tablolarının bilgi kullanıcılarını yanlış yönlendirmesini önlemektir (Özulucan, 2002:29).

Enflasyon muhasebesinin gerekliliği, sadece mali tabloları etkilemekle kalmaz; muhasebenin temel kavramları ve ilkeleri açısından da önem taşır. Enflasyonun etkilerinin giderilmemesi, muhasebenin “sosyal sorumluluk”, “süreklilik”, “tutarlılık”, “tam açıklama” ve “ihtiyatlılık” gibi temel ilkeleri ile çelişir. Bu nedenle, enflasyon düzeltmesi yapılması, bu olumsuz etkilerin önlenmesi açısından zorunludur (Özdemir ve Arslan, 2007:91).

3.2. Enflasyon Düzeltme Yöntemleri

Enflasyonist ortamlarda gerekli düzeltmelerin yapılabilmesi için başvurulabilecek yöntemler tarihi maliyet, cari maliyet ve karma yöntem olarak sınıflandırılmaktadır.

3.2.1. Tarihi Maliyetleri Esas Alan Yöntemler

Tarihi maliyet, bir varlığın mülkiyet ve faydalanma haklarını elde etmek amacıyla yapılan harcamaları kapsar. Bu yöntemle varlıklar her zaman piyasa değeri yerine tarihi maliyet üzerinden izlenir ve değer artışları veya azalışları dikkate alınmaz. Tarihi maliyet muhasebesi, paranın satın alma gücünün sabit olduğu varsayımına dayanır. Ancak teknolojik gelişmeler, tüketici tercihleri, enflasyon ve döviz kurlarındaki değişimler, varlıkların güncel değerlerini bilançoda doğru yansıtmamaktadır. Bu nedenle IASB gibi standart belirleyiciler, mali tablo kalemlerinin cari piyasa değerleriyle raporlanmasını önermektedir (Bahadır, 2016:34).

Tarihi maliyetleri esas alan enflasyon muhasebesi yöntemleri klasik yöntem ve genel fiyat endeksi yöntemi olarak ikiye ayrılır.

3.2.1.1. Klasik yöntem

Klasik yöntem, maliyet temeline dayalı olup satın alma sonrası varlık değerlerindeki değişimleri (değer düşüklüğü haricinde) dikkate almaz. Bu yöntemde, maliyet ilkesi ve paranın sabit değer varsayımıyla işlemler yapılır; yüksek enflasyon dönemlerinde ise işletmenin bilgi ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalır. Kâr, gerçekleşen hasılat ile tarihi maliyetli girdiler arasındaki farktan oluşur ve fiyat değişim oranının yüksek, aktif devir hızının düşük olması durumunda varlıklar düşük değerlenir (Özdemir ve Arslan, 2007:93).

Maddi duran varlıklar için hesaplanan amortisman tutarları tarihi değerler üzerinden belirlenir; bu da işletmede gerçekte daha yüksek olan kârın düşük gösterilmesine veya fiktif kâr oluşmasına yol açar.

3.2.1.2. Genel fiyat endeksi yöntemi

Genel fiyat endeksi yöntemi, parasal olmayan kalemlerin endeks kullanılarak düzeltilmesini ve finansal tabloların paranın satın alma gücü ile gösterilmesini sağlar. Bu yöntemde dönem başı ve dönem sonu mali tablolar kullanılır (Keleş, 2015:36).

Finansal tablolar paranın satın alma gücüne göre açıklanırken, enflasyon genel düzeyi için genellikle Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE) kullanılır (Karasioğlu ve Erdemir, 2005:148).

3.2.2. Cari Değer (İkame) Maliyet Yöntemi

Cari değer maliyet yöntemi, ürün veya hizmetlerdeki özel fiyat değişimlerinin etkili olduğu bir yöntemdir ve nominal değerler üzerinden ölçüm yapılır. Bu yöntemde bilançonun aktifleri kapsama alınır (Akyol, 2023:284).

Yöntemin amacı, faaliyet kârı ve elde tutma kârını ayrı ayrı değerlendirek toplam kârı belirlemek ve sermayeyi korumaktır. Bu sayede üretim araçlarının yenilenmesi için gerekli kaynaklardan ayrılır (Yıldız, 2018:209; Acar, 2005:83).

3.2.3. Karma Yöntem

Karma yöntemde, parasal olmayan kalemler cari (ikame) maliyet esasına göre, özsermaye kalemleri ise genel fiyat endeksine göre yeniden değerlendirilerek bilançoya aktarılmaktadır. Böylece,

parasal olmayan kalemlerin güncel maliyetleri ile özsermaye kalemlerinin sabit para birimi üzerinden ifade edilmesi sağlanmaktadır (Yıldız, 2018; Arzova, 1996).

4. ENFLASYONUN FİNANSAL TABLOLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Finansal tablolar, işletmelerin aktif ve pasif kalemlerindeki değişiklikleri izleyen ve bu değişiklikler sonucunda ortaya çıkan gelir ve giderleri faaliyet sonuçları olarak topluca gösteren raporlar olarak tanımlanır. Bu tablolar, kredi verenler, yöneticiler, işletme sahipleri ve diğer finansal bilgi kullanıcıları için gerçeği yansıtan bilgiler sunar; gelecekte oluşacak nakit akışlarını tahmin etmeye, işletme yönetimine karar alma süreçlerinde rehberlik etmeye ve işletmenin finansal durumu hakkında bilgi sağlamaya hizmet eder (Keleş, 2015:33).

Yüksek enflasyon dönemlerinde faaliyet gösteren işletmeler, varlık ve kaynaklarının reel değerlerini doğru biçimde belirleyememekte; bu durum mali tablo kullanıcıları için yanıltıcı bilgiler oluşturmaktadır. Enflasyonun olumsuz etkisi, özellikle tarihi maliyet esasına dayalı klasik muhasebe yöntemleriyle hazırlanan finansal tabloların varlık ve yükümlülüklerin gerçek değerlerini yansıtmamasından kaynaklanır. Bu nedenle, finansal tablo kullanıcılarının beklentileri karşılanamaz; bu da karar alma süreçlerinde hatalara yol açar (Aktaş, 2006:16).

Fiyat hareketlerinin finansal tablolar üzerindeki etkileri şu şekilde özetlenebilir (Köroğlu ve Uçma, 2005:10):

- Raporlanan kârların yüksek oluşu: Tarihi maliyetler üzerinden hazırlanan tablolar, gerçekleşen kârlardan daha yüksek kârlar göstermektedir. Bu durum, işletmelerin gerçeğe aykırı kâr dağıtımları yapmasına ve aşırı vergi yüküyle karşılaşmasına yol açar.
- Bilançoların gerçek değerleri yansıtmaması: Duran varlıklar ve stoklar tarihi maliyetleriyle gösterildiği için söz konusu rakamlar, varlıkların yenileme maliyetlerinin altında kalır.
- Gelecekteki nakit akışlarının tahmin edilememesi: Tarihi maliyet esaslı tablolar üzerinden yapılan tahminlerde gerçekleşen değerler ile tahmin edilen değerler arasında önemli farklar oluşur; bu durum, işletme performansının hatalı yorumlanmasına neden olur.
- Parasal kalemlerin etkilerinin doğru belirlenememesi: Genel fiyat endeksindeki değişimlerin parasal aktif ve pasif kalemler üzerindeki etkisi doğru hesaplanamadığında, işletmelerin gerçek finansal durumu ve gelecekte ihtiyaç duyacakları sermaye miktarı yanlış tespit edilir. Bu durum, riskli borçlanmalar, kaynakların optimal olmayan dağılımı ve hatalı vergi ödemeleri gibi mali sorunlara yol açabilir.

4.1. Enflasyonun Bilanço Üzerindeki Etkisi

Yüksek enflasyonlu ekonomilerde yerel para biriminin değerindeki istikrarsızlık, bilanço ve gelir tablosunda gerçeği yansıtmayan sonuçlara yol açabilir. Enflasyonun finansal tablo kalemleri üzerindeki etkisi, her bir bilanço ve gelir tablosu unsurunda farklı şekillerde ortaya çıkar. Bu nedenle TMS 29 Standardı'nda da belirtildiği üzere, kalemler parasal ve parasal olmayan olarak sınıflandırılmıştır:

Parasal kalemler: Nominal değerlerini koruyabilen, ancak satın alma güçleri enflasyon nedeniyle azalan kalemlerdir. Bu kalemler, fiyat hareketlerinin tersi yönde etkilendir.

Parasal olmayan kalemler: Nominal değerleri paranın satın alma gücündeki değişimlere bağlı olarak yeniden belirlenebilen ve böylece reel değerini koruyabilen kalemlerdir (Çelik, 2003:8).

4.1.1. Enflasyonun Parasal Aktif Kalemler Üzerindeki Etkisi

Parasal aktif kalemler, bilançoda “Hazır Değerler”, “Menkul Kıymetlerin bir kısmı”, “Ticari Alacaklar”, “Diğer Ticari Alacaklar”, “Verilen Avanslar”, “Gelir Tahakkukları”, “Diğer Dönen Varlıklar” ve “Diğer Duran Varlıklar” gibi unsurlardan oluşur.

Hazır değerler, menkul kıymetlerin bir kısmı (ör. sabit getirili menkul kıymetler) ve senetli alacaklar nominal değer üzerinden kaydedildiği için parasal kalem olarak sınıflandırılır; bu nedenle enflasyon düzeltmesine tabi tutulmaz. Aynı şekilde senetsiz alacaklar, verilen avanslar, gelir tahakkukları ve diğer dönen veya duran varlıklar da cari değerleriyle kaydedilir (Aktaş, 2006:17).

Parasal aktifler, gelecekteki fiyat artışlarından olumsuz etkilenir. Özellikle kısa vadeli senetli alacaklarda, vadenin kısa olması enflasyon kaynaklı değer kaybının sınırlanmasına katkı sağlayabilir.

Enflasyonun Parasal Pasif Kalemler Üzerindeki Etkisi

Parasal pasif kalemler; “Mali Borçlar”, “Ticari Borçlar”, “Diğer Borçlar”, “Alınan Avanslar”, “Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler”, “Borç ve Gider Karşılıkları”, “Gider Tahakkukları” ve “Diğer Yabancı Kaynaklar” gibi kalemleri içerir.

Bu kalemler nominal değerleri üzerinden kaydedildiğinden, enflasyona göre herhangi bir düzeltmeye tabi tutulmaz. Ancak yüksek enflasyon döneminde parasal pasiflerin reel değeri azalır; bu durum, işletmeler açısından borç yükünün reel olarak azalması anlamına gelir ve parasal pasif kalemler üzerindeki etki görece olumlu kabul edilir (Çelik, 2003:11).

4.1.2. Enflasyonun Parasal Olmayan Aktif Kalemler Üzerindeki Etkisi

Parasal olmayan aktif kalemler; “Hisse Senetleri”, “Stoklar”, “Yıllara Sari İnşaat ve Onarım Maliyetleri”, “Gelecek Aylara Ait Giderler”, “Mali Duran Varlıklar”, “Maddi Duran Varlıklar”, “Maddi Olmayan Duran Varlıklar”, “Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar” ve “Diğer Duran Varlıklar” gibi unsurları kapsar.

Bu kalemler nominal değerleri enflasyonla değişebilen, ancak satın alma güçleri sabit kalan varlıkları ifade eder. Fiyat düzeyindeki artışlar, parasal olmayan kalemlerin reel değerlerini etkiler. Bu nedenle maliyet değerleri üzerinden bilançoda yer almaları, yüksek enflasyon dönemlerinde gerçeği yansıtmayan sonuçlar doğurur ve işletme yönetimini yanıltıcı kararlar almaya sevk edebilir (Açık, 2006:349).

4.1.3. Parasal Olmayan Pasif Kalemler Üzerindeki Etkisi

Parasal olmayan pasif kalemler arasında özellikle yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde elde edilen hak edişler (“Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hak Edişleri Hesabı”) ve gelecek dönemlere ait tahsil edilen gelirler (“Gelecek Aylara Ait Gelirler Hesabı”) yer alır.

Ayrıca parasal olmayan pasifler arasında özsermaye kalemleri de bulunur. Değer artışları dikkate alınmadığında, bu kalemler gerçek değerlerinin altında görünür ve işletmede değer kaybına yol açar. Bu nedenle sermaye ve kâr yedeklerinin enflasyona göre düzeltilmesi gerekmektedir (Çelik, 2003:16).

4.2. Enflasyonun Gelir Tablosu Üzerindeki Etkisi

Gelir tablosu, işletmenin belirli bir dönemde elde ettiği gelirleri ve bu gelirlerin elde edilmesi sırasında katlanılan maliyetleri gösteren temel mali tablodur. Gelir tablosunun hazırlanmasında kalemlerin gerçek değerleriyle, yani enflasyondan arındırılmış olarak gösterilmesi gerekir. Aksi hâlde,

tarihi maliyet esasına göre hazırlanan gelir tabloları işletmenin gerçek kârını yansıtamaz ve tablonun işlevi tam olarak yerine getirilmiş olmaz (Açık, 2006:350).

Gelir tablosundaki kalemler enflasyona göre düzeltilmediğinde, özellikle satışlar ve satışların maliyeti üzerinde enflasyonun etkisi, işletmenin kâr kavramını yanıltıcı biçimde değiştirir ve sermayenin korunmasını zorlaştırır. Bu durumda ortaya çıkan kâr, gerçek kârdan daha yüksek görünür; işletmeler ise gerçekte var olmayan kârlar üzerinden yüksek tutarlarda vergi ödemek ve kâr dağıtımını yapmak zorunda kalır.

Böylece “fiktif kâr” üzerinden yapılan vergi ödemeleri, işletme kaynaklarının yanlış alanlarda kullanılmasına, geleceğe yönelik hatalı yönetim kararlarının alınmasına ve sermaye yetersizliği nedeniyle işletmenin yabancı kaynaklara yönelmesine neden olur (Kaygusuz, 2003:4).

5. YÜKSEK ENFLASYONLU DÖNEMLERDE FİNANSAL RAPORLAMA UYGULAMALARI

5.1. Dünyadan Uygulama Örnekleri

Yüksek Enflasyonlu Dönemlerde Finansal Raporlama Standardı (UMS 29), 1 Ocak 1990 veya sonrasındaki dönemler için geçerli olacak şekilde Temmuz 1989’da yayımlanmıştır (Deloitte, 2023). Bu tarihten önce, enflasyonun yarattığı zorluklarla başa çıkmak amacıyla farklı ülkelerde çeşitli yöntemler geliştirilmiş ve uygulanmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri’nde, 1940’lı yıllardan itibaren LIFO yöntemi uygulanmış; 1950’lerde Başkan Eisenhower hızlandırılmış amortisman önlemleri, Başkan Kennedy ise vergi amaçlı varlık ömürlerinin üçte bir oranında azaltılması uygulamalarını getirmiştir. Bu önlemler, 1970’lerde işletme sermayesinin korunmasını ve vergi yükünün azaltılmasını sağlamıştır (Özdemir, 2023:61). 1979 yılında FASB, 33 No’lu “Finansal Raporlama ve Değişen Fiyatlar” standardını yayımlayarak, genel fiyat seviyesine göre düzenlenen mali tablolarda stoklar ve sabit varlıkların yenileme maliyetlerinin yayınlanmasını zorunlu kılmıştır. Enflasyon oranının %3’ün altına düşmesiyle standart yürürlükten kaldırılmıştır (Hale, 1978:30).

Kanada’da 1972 yılında Muhasebe Araştırma Komitesi, mali raporların hazırlanmasında genel fiyat endeksi, cari maliyet ve karma maliyet yöntemlerinin kullanılabileceğini düzenlemiştir (Özdemir, 2023:61). 1977’de ise enflasyon etkisinin giderilmesi amacıyla fiyat kontrolleri uygulanmış, envanter yönetimi ve vergilendirme ile ilgili zorlukların aşılması için envanter vergi kredisi uygulaması getirilmiştir (Hale, 1978:36).

Fransa’da 1947–1958 yıllarında, toptan fiyat endeksleri kullanılarak varlıkların yeniden değerlendirilmesine izin verilmiş ve tarihi maliyet muhasebesine ek olarak genel fiyat düzeyinin raporlarda uygulanması öngörülmüştür. Ancak dönemde enflasyon düşük olduğundan, uygulamaya yönelik başvuru yapılmamış ve düzenlemenin kullanımı gerekli görülmemiştir (Lyons, 1974; Özdemir, 2023).

İtalya’da 1946–1952 döneminde, vergi etkisinden kaçınmak amacıyla belirli endeksler kullanılarak maddi duran varlıkların yeniden değerlendirilmesi yapılmıştır (Lyons, 1974:49).

Almanya’da 1948 Haziran’ında üç kez güçlü enflasyon yaşanmasına rağmen, muhasebe işlemleri tarihi maliyet esasına göre yürütülmüş; dönem sonu fiyatlarının bir yılda %10’dan fazla artması durumunda stok değer düşüklüğü uygulanması ve ithal hammaddelerin değerinin %20–30 oranında azaltılması gibi vergi düzenlemeleri getirilmiştir (Lyons, 1974:50).

İngiltere’de 1963 yılında artan enflasyon oranlarına karşı, İngiltere Yeminli Muhasebeciler Enstitüsü ve Muhasebe Standartları Yönlendirme Komitesi tarafından genel fiyat düzeyi muhasebe

sistemi uygulanmış, isteğe bağlı olarak cari fiyat sistemi de eklenmiştir. Bu sistem 1988 yılına kadar sürmüş, enflasyonun azalmasıyla yürürlükten kaldırılmıştır (Özdemir, 2023:61).

Arjantin’de 1960’larda sabit varlıklara yönelik düzeltme katsayıları yayımlanmış, 1972’den itibaren Arjantin Muhasebeciler Teknik Enstitüsü tarafından genel fiyat düzeyi muhasebe sistemi uygulanmıştır (Özdemir, 2023:61).

Günümüzde, yüksek enflasyonlu ekonomilerde IASB tarafından geliştirilen UMS 29 standardı uygulanmaktadır. Bu standart, yüksek enflasyonun var olduğu ekonomilerde finansal tabloların anlamlı ve güvenilir olmasını sağlamak amacıyla özel düzenlemeler getirmektedir. UMS 29, bir ülkenin yüksek enflasyonlu olup olmadığını değerlendirmek için genel bir rehber sunmakta; yüksek enflasyonlu ekonomilerin durumunu Denetim Kalitesi Merkezi’nin Uluslararası Uygulamalar Görev Gücü (IPTF) takip etmekte, enflasyon tahminlerini ise Uluslararası Para Fonu (IMF) yayımlamaktadır. Standartta belirtilen göstergeler ve UMS 21’e göre döviz kurlarının yılsonu mali tablolar üzerindeki etkisi dikkate alınarak, ülkeler yüksek enflasyonlu ekonomi olarak sınıflandırılmaktadır (Deloitte, 2023).

CAQ (The Center for Audit Quality) web sitesinde yayımlanan 18 Kasım 2024 tarihli IPTF listesine göre, yüksek enflasyonlu ülkelerin 2021–2025 dönemindeki üç yıllık kümülatif enflasyon oranları aşağıda sunulmaktadır:

Tablo 1. Yüksek Enflasyonlu Ülkelerin Üç Yıllık Kümülatif Enflasyon Oranları (%)

Yıllar	Arjantin	Etiyopya	Gana	Haiti	İran	Lübnan	Nijerya	Sierra Leone	Sudan	Surinam	Türkiye	Venezuela	Zimbabve
2021	216	91	34	69	144	753	50	48	2325	169	74	2330K*	4379
2022	300	114	92	96	208	1671	62	79	2793	299	156	80K*	2379
2023	816	133	114	107	173	2005	81	146	1571	229	268	7516	4756
2024 Öngörülen	1354	116	118	136	165	N/A **	102	152	1267	131	287	1450	15K*
2025 Öngörülen	982	86	53	102	120	N/A **	101	112	1001	66	192	643	4795

*K yazılan sayının 1000 ile çarpılma işlemidir. <https://www.milliyet.com.tr/egitim/k-ne-demek-rakamlarda-kullanilan-ingilizce-k-harfinin-anlami-nedir-6441657>

** Mevcut değil

Kaynak: (The Center for Audit Quality. 2024)

Tablonun 2023 yılı verilerine göre, üç yıllık kümülatif enflasyon oranı bakımından Türkiye, Venezuela, Zimbabve, Lübnan, Sudan ve Arjantin’in ardından %268 ile altıncı sırada yer almaktadır. Türkiye’nin 2024 yılı öngörülen kümülatif enflasyon oranına göre (Lübnan verileri mevcut olmadığından değerlendirme dışında bırakılmıştır), Zimbabve, Venezuela, Arjantin ve Sudan’ın ardından %287 ile beşinci sırada yer almakta; 2025 yılında ise (Lübnan verileri mevcut olmadığından) Zimbabve, Sudan, Arjantin ve Venezuela’nın ardından %192 ile yine beşinci sırada yer alacağı öngörülmektedir. Bu durum, söz konusu ülkelerde IAS 29’da belirlenen göstergeler çerçevesinde enflasyon muhasebesi uygulamalarının gerekli olduğunu ortaya koymaktadır.

5.2. Türkiye’de Enflasyon Muhasebesinin Uygulanması

Ülkemizde enflasyon muhasebesine ilişkin çalışmalar, II. Dünya Savaşı sonrasında şiddetli bir enflasyon döneminin yaşanmasıyla, ‘yeniden değerlendirme’ adı altında başlamıştır. 1960 ihtilalinden sonra reform komisyonları kurulmuş ve bu komisyonların önerileri, 15 Şubat 1963 tarihinde yeniden

değerleme kavramı ile vergi hukukuna dahil edilmiştir. 1983 yılına kadar Yeniden Değerleme Komisyonu tarafından çeşitli düzenlemeler yapılmış, 1989 yılında ise yeniden değerlendirme katsayısı belirlenmiştir.

Ülkemizde, yeniden değerlemenin yanı sıra; “duran varlık yenileme fonu, azalan bakiyeler yöntemi, gayrimenkul ve iştirak hisseleri satışından doğan kârın sermayeye eklenmesinde vergi istisnası”, “maliyet artış fonu”, “LİFO yöntemi” ve “yatırım indirimi” gibi düzeltme önlemleri de yürürlüğe konulmuştur. Ancak söz konusu düzenlemeler kısmi nitelikte kalmış ve enflasyonun etkilerini azaltmada yeterli olmamıştır.

Küreselleşmenin etkisiyle, Türkiye’nin uluslararası muhasebe standartlarını uygulamaya başlamasıyla birlikte, 2000 yılından sonra enflasyon muhasebesine ilişkin tebliğler yayınlanmıştır. Bu düzenlemeler, yüksek enflasyon koşullarında finansal tabloların düzeltilmesini öngörmüştür (Akdoğan, 2004:279).

Türkiye’de enflasyon muhasebesi ile ilgili yasal düzenlemeler, 5024 sayılı Kanun ile 17 Aralık 2003 tarihinde “Enflasyon Düzeltmesi ve Yeniden Değerleme Oranı” başlığı altında tanımlanmıştır (Akdoğan, 2013:64). Bu düzenlemeler, mevcut uygulamaların bir kısmını yürürlükten kaldırmış, bazı alanlarda ise değişiklikler getirmiştir. Öne çıkan değişiklikler şunlardır (Pekdemir, 2004:5):

- Stok değerlendirme tekniklerinden LİFO yöntemi uygulamadan kaldırılmış ve bunun yerine emtianın maliyet bedeli ile değerlendirilmesi esası getirilmiştir. VUK-274. maddeye göre, emtianın maliyet değerine kıyasla satış fiyatlarının %10 veya daha fazla düşmesi durumunda emsal bedel kullanılabilir.
- Maliyet artırımı uygulaması yürürlükten kaldırılmıştır.
- Değer düşüşü ve azalma paylarının düzeltilmiş değerler üzerinden hesaplanması esası getirilmiştir.
- Kur farkı gelirleri istisnası kaldırılmıştır.
- Yeniden değerlendirme oranı belirlenmiştir.
- Yatırım indirimi uygulamasına ilişkin yenilikler getirilmiştir.
- Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde kazanç tespitinde değişiklikler yapılmıştır.

Türkiye’de enflasyon muhasebesinin ilk uygulaması, 2003 yılında Vergi Usul Kanunu çerçevesinde başlamıştır. Uygulamanın başladığı dönemde enflasyon oranının %10’u aşması ve üst üste üç dönem boyunca %100’ü geçmesi ön koşul olarak belirlenmiştir (Öner, 2024). 2003 ve 2004 yıllarında enflasyon muhasebesi uygulanmış, bahsi geçen koşulların oluşmaması nedeniyle 2005 yılında uygulama durdurulmuştur (Çetin ve Bozdoğan, 2023:79).

2021 ve 2022 yıllarında Türkiye’de enflasyon muhasebesi için gerekli şartlar sağlanmış olmasına rağmen, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu’na geçici eklenen 33. madde ile uygulama ertelenmiştir. VUK’un 33. maddesine göre, 2021 ve 2022 dönemleri ile 2023 yılı geçici vergi dönemlerinde, şartların oluşup oluşmadığına bakılmaksızın finansal tablolar enflasyon düzeltmesine tabi tutulmayacaktır. Ancak 31.12.2023 tarihli finansal tablolar, şartlar dikkate alınmaksızın enflasyon düzeltmesine tabi tutulacaktır.

Bu çerçevede, mükellefler 31.12.2023 itibarıyla enflasyon muhasebesi kapsamında tüm muhasebe kayıtlarını ve dönem sonu işlemlerini gerçekleştirecek, vergiye tabi kazançlarını tespit ederek

gelir tablolarını düzenleyeceklerdir. Bilançoda yer alan parasal olmayan kalemler üzerinde yapılan düzeltmelerin farkları ise 698 Enflasyon Düzeltme Hesabına aktarılacaktır (Murat, 2023:7).

Enflasyon düzeltmesi, bilanço esasına göre defter tutan “kollektif”, “adi komandit” ve “adi şirketler” de dahil olmak üzere gelir vergisi ve kurumlar vergisi mükelleflerine uygulanacaktır. Uygulama zorunlu olup, istisna yalnızca Türk Para Birimi dışında kayıt tutan mükellefleri kapsamaktadır (Öner, 2024). İşletmeler, finansal tablolarında enflasyon düzeltmelerine ilişkin olarak Vergi Usul Kanunu’nun yanı sıra SPK, BDDK ve benzeri düzenleyici kuruluşların tebliğlerine, ayrıca TMS/TFRS ve BOBİ FRS gibi muhasebe standartlarına da uymakla yükümlüdürler (Yenisu, 2022:725).

5.2.1. Türkiye’de Uygulanan Enflasyon Düzeltmesinin İşletmelerin Ekonomik ve Mali Yapılarına Etkisi

Bilançonun enflasyon düzeltmesine tabi tutulması, işletmelerin ekonomik ve mali yapılarını doğrudan etkilemektedir. Bu çerçevede işletmelerdeki etkiler şu şekilde özetlenebilir:

- Parasal olmayan aktif varlığı özkaynaklardan küçükse, enflasyon düzeltme işlemi gider yönlü ve zarar artırıcı sonuçlar doğurmaktadır.
- Parasal olmayan aktif varlığı özkaynaklardan büyükse, enflasyon düzeltme işlemi gelir yönlü ve kâr artırıcı etkiler yaratmaktadır.

Bu sonuçlara göre, 2024 yılında enflasyon muhasebesinin devreye girmesiyle birlikte, özkaynağının üstünde yabancı kaynak kullanarak bilançosunu yatırımlar, stoklar ve Ar-Ge harcamalarıyla büyüten şirketler, ilave vergi yükü ile karşılaşabilecektir (Bilen, 2023).

VUK Mük. 298/A-7 ve Geçici 33. Maddelerine göre, 31.12.2023 tarihine ait finansal tabloların enflasyon düzeltmesine tabi tutulması sonucu ortaya çıkan kâr/zarar farkı “Geçmiş Yıllar Kâr/Zararı” hesabında izlenecek; geçmiş yıl kârı vergilendirilmeyecek, geçmiş yıl zararı ise dikkate alınmayacaktır. 2023 hesap dönemi vergi matrahı, düzeltme yapılmadan önceki finansal tablolarda belirlenen kârlar üzerinden hesaplanacak ve 2023 hesap dönemi amortisman payı da enflasyon düzeltmesi yapılmadan önceki değerler üzerinden belirlenecektir. Bu nedenle, 2023 enflasyon düzeltmesinin gelir ve kurumlar vergisine doğrudan etkisi olmayacaktır.

Buna karşın, 2024 hesap dönemi vergi matrahı düzeltilmiş bilançoya göre belirlenecektir. Geçici vergi dönemleri ve hesap dönemi sonu itibarıyla oluşan kâr veya zarar, “Enflasyon Düzeltme Hesabı”nın bakiyesine göre hesaplanacaktır. “Enflasyon Düzeltme Hesabı” bakiyesi, “Enflasyon Düzeltmesi Kar/Zarar” hesapları aracılığıyla “Dönem Karı veya Zararı Hesabı”na devredilerek kapatılacak ve işletmenin dönem kâr veya zararı bu şekilde görülecektir (Gökmen, 2024).

Bu nedenle, 31.12.2023 tarihinde düzeltilen parasal olmayan kalemler, 2024 ve sonraki yıllarda gider, maliyet ve gelir unsuru olarak dikkate alınacak ve Gelir/Kurumlar Vergisi (geçici vergi dahil) üzerinde dolaylı bir vergi etkisi yaratacaktır (Gözlüklü, 2024:3).

Enflasyon düzeltmesinin dönem kârına ve vergi matrahına etkisi, işletmelerin özkaynak durumuna göre değişkenlik göstermektedir. Özkaynağı güçlü olan işletmelerde, enflasyon düzeltmesi dönem kârını ve vergi matrahını azaltıcı etki yaparken; özkaynağı zayıf olan işletmelerde dönem kârını ve vergi matrahını artırıcı etki yaratacaktır.

Diğer yandan, enflasyon düzeltmesine tabi tutulan stoklar başlangıçta dönem kârını artırıcı etki gösterse de, söz konusu stokların maliyet değerleri üzerinden satışa konu edilmesi durumunda dönem kârını azaltıcı yönde etkileyebilecektir. Bu bağlamda, enflasyon düzeltmesinin vergisel etkisi

işletmelerin yapısına göre değişkenlik göstermekte; daha az veya daha fazla vergi ödenmesine yol açabilmektedir (Yıldırım, 2023).

5.2.2. Enflasyon Düzeltmesinin Uygulama Aşamaları ile Esas Alınacak Endeks ve Katsayılar

Enflasyon düzeltmesi uygulanırken izlenmesi gereken aşamalar ve düzeltmeye esas alınacak endeks ile katsayılar aşağıda özetlenmiştir.

Uygulama aşamaları (Keleş, 2015:39):

1. Tarihi maliyet esasına göre hazırlanmış son iki yılın finansal tablolarının temin edilmesi ve düzeltme katsayılarının endeks bazında belirlenmesi.
2. Parasal ve parasal olmayan varlık ile kaynak kalemlerinin tespit edilmesi.
3. Parasal olmayan kalemlerin aktifleştirildiği tarihlerinin belirlenmesi.
4. Gelir tablosunda yer alan gelir, gider ve dağıtılmamış kârların değişimlerinin incelenmesi ve değişim zamanlarının tespit edilmesi.
5. Parasal olmayan kalemlerin belirlenen düzeltme katsayıları ile düzeltilmesi.
6. Parasal tutarların cari para birimi üzerinden gösterilerek bilançoya aktarılması.
7. Parasal olmayan kalemlerin düzeltme sonrası değerinin, cari para birimi üzerinden olan değer ile karşılaştırılması ve küçük olan tutarla değerlemenin yapılması.
8. Parasal kalemlerin elde tutulmasından kaynaklı enflasyon kayıp ve kazançlarının tespit edilmesi.
9. Önceki yıl finansal tablolarının cari yıl satın alma gücü üzerinden ifade edilmesi.

Endeks ve katsayılar: Enflasyon düzeltmesinde parasal olmayan kalemler düzeltme katsayıları ile, parasal kalemler ise nominal değerleri üzerinden bilançoya aktarılmaktadır. Düzeltme işleminde kullanılacak katsayıların hesaplanmasında Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) esas alınmaktadır.

Düzeltme Katsayıları ve Reel Olmayan Finansman Maliyeti (ROFM) Hesaplamaları aşağıdaki formüller ile hesaplanmaktadır:

1. Parasal Olmayan Kalemler için Düzeltme Katsayısı (Yetkiner ve Sevim, 2023:6-7):

$$(Düzeltme Katsayısı) = \frac{(Mali Tablonun Ait Olduğu Aya İlişkin Yİ - ÜFE)}{(Düzeltilmeye Esas Alınan Tarihi İçeren Aya İlişkin Yİ - ÜFE)} \quad (1)$$

2. Stokların Düzeltmesinde Ortalama Düzeltme Katsayısı (Vural, 2023: 7):

$$\left(\frac{Dönem Ortalama}{Düzeltme Katsayısı} \right) = \frac{(Bilançonun Ait Olduğu Aya Ait Yİ - ÜFE)}{\left(\frac{Bilançonun Ait Olduğu Aya Ait Yİ - ÜFE + Bilanço Günü İtibariyle Bir Önceki Geçici Vergi Dönemi Sonundaki Yİ - ÜFE}{2} \right)} \quad (2)$$

3. Reel Olmayan Finansman Maliyeti (ROFM)

Her türlü borçlanmada, borcun kullanıldığı döneme ait enflasyon artış oranı uygulanarak reel olmayan finansman maliyeti (ROFM) hesaplanmaktadır. ROFM hesaplaması iki farklı yöntemle yapılabilir:

a) Borç Tutarı Esasına Göre ROFM (Kartal ve Baş, 2023:32):

$$ROFM = (Borç\ Tutarı) \times \frac{\left(\frac{Borcun\ Kapatıldığı\ Aya\ Ait\ Yİ - ÜFE}{Borcun\ Alındığı\ Aya\ Ait\ Yİ - ÜFE} \right)}{Borcun\ Alındığı\ Aya\ Ait\ Yİ - ÜFE} \quad (3)$$

b) Toplam Finansman Maliyeti Esasına Göre ROFM (Kartal ve Baş, 2023:33):

$$ROFM = \left(\frac{Toplam\ Finansman}{Maliyet} \right) \times \frac{\left(\frac{İlgili\ Hesap\ Dönemine\ Ait\ Yİ - ÜFE\ Artış\ Oranı}{İlgili\ Hesap\ Dönemine\ Ait\ Ortalama\ Ticari\ Kredi\ Faiz\ Oranı} \right)}{İlgili\ Hesap\ Dönemine\ Ait\ Ortalama\ Ticari\ Kredi\ Faiz\ Oranı} \quad (4)$$

İktisadi kıymetin maliyetine dahil edilen faiz ve finansman giderleri, enflasyon etkisi dikkate alınarak düzeltilmeli; değerlendirme işlemi, bu düzeltmeden sonra gerçek maliyet üzerinden yapılmalıdır (Ateş ve İnan, 2024).

Bu açıklamalar doğrultusunda, konu ile ilgili iki farklı uygulama örneği sunulmuş; açıklamalarda belirtilen tüm düzeltme işlemleri, örnek bilançolara uygulanmıştır. Aşağıda, ilk uygulama olarak X İşletmesinin 31.12.2023 tarihli bilançosu ve enflasyon düzeltmesine tabi tutulmuş hâli gösterilmektedir.

AKTİF		Uygulama 1: X İşletmesinin 31.12.2023 Tarihli Bilançosu		PASİF
1. DÖNEN VAR.	350.000	3. KISA V. YAB. KAY.	300.000	
100 KASA	40.000	300 BANKA KREDİ.	200.000	
101 ALINAN ÇEKLER	70.000	320 SATICILAR	100.000	
102 BANKALAR	150.000	4. UZUN V. YAB. KAY.	100.000	
120 ALICILAR	30.000	421 BORÇ SENETLERİ	100.000	
153 TİCARİ MALLAR	60.000			
2. DURAN VAR.	1.050.000	5. ÖZKAYNAKLAR	1.000.000	
252 BİNALAR	500.000	500 SERMAYE	550.000	
253 TES., MAK. VE CİH.	400.000	540 YASAL YEDEKLER	400.000	
254 TAŞITLAR	300.000	590 DÖNEM NET KARI	50.000	
255 DEMİRBAŞLAR	100.000			
257 BİRİK. AMORT.(-)	(250.000)			
AKTİF TOPLAMI	1.400.000	PASİF TOPLAMI	1.400.000	

Ek Bilgiler:

- İşletme stokların düzeltilmesinde basit ortalama yöntemini tercih etmektedir.
- İşletme binalarını Haziran 2019 tarihinde satın almıştır.
- İşletme tesis, makine ve cihazlarını Mayıs 2020 tarihinde 150.000 TL banka kredisi kullanarak almış, Kasım 2020 tarihinde 200.000 TL ödeyerek borcu kapatmıştır (borç tutarının temel alınmasına göre finansman maliyeti hesaplanacaktır).
- Taşıtlar ve demirbaşlar Temmuz 2021 tarihinde alınmıştır; herhangi bir finansman maliyeti söz konusu olmamıştır. Birikmiş amortismanlar her maddi duran varlık için son dönem dahil olmak üzere şu şekilde hesaplanmıştır: Binalar: 90.000 TL, Tesis, makine ve cihazlar: 80.000 TL, Taşıtlar: 50.000 TL, Demirbaşlar: 30.000 TL

Katkat Özçelik, M. & Yıldız, R. (2026). VUK Kapsamında Enflasyon Düzeltmesinin İşletmelerin Ekonomik ve Mali Yapıları ile Vergiler Üzerindeki Etkisi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 28(52), 595-622.

- İşletme Mart 2019 tarihinde 550.000 TL sermaye ile kurulmuştur (sermayenin tamamının kuruluş tarihinde ödenmiş olduğu varsayılmaktadır).
- Yasal yedekler Nisan 2021 tarihinde ayrılmıştır.

Uygulamada kullanılacak endeks oranları, Türkiye İstatistik Kurumunun resmi web sitesinden alınmış Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksleri olarak belirlenmiş olup enflasyon farkları yuvarlanarak virgülden sonrası dikkate alınmamıştır.

Ticari Mallar Hesabının Düzeltme İşlemi:

Aralık 2023 Yİ – ÜFE	: 2.915,02
Eylül 2023 Yİ - ÜFE (Bir önceki geçici vergi dön. son. endeks)	: 2.749,98
Dönem Ort. Düzeltme Katsayısı	: 1,02913
$(2.915,02 / [(2.915,02 + 2.749,98) / 2] = 1,02913)$	
Ticari Mallar Hesabının Düzeltilmiş Değeri	: 61.748
$(60.000 \times 1,02913 = 61.748)$	
Enflasyon Farkı (61.748 – 60.000)	: 1.748

153 TİCARİ MALLAR HESABI	1.748	
698 ENFLASYON DÜZELTME HS		1.748

Binalar Hesabının Düzeltme İşlemi:

Aralık 2023 Yİ-ÜFE	: 2.915,02
Haziran 2019 Yİ-ÜFE (Alım Tarihi Endeksi)	: 457,16
Düzeltme Katsayısı (2.915, 02 / 457, 16)	: 6, 37636
Binalar Hesabının Düzeltilmiş Değeri	: 3.188.180
$(500.000 \times 6, 37636 = 3.188.180)$	
Enflasyon Farkı (3.188.180 – 500.000)	: 2.688.180

252 BİNALAR HESABI	2.688.180	
698 ENFLASYON DÜZELTME HS		2.688.180

Tesis, Makine ve Cihazlar Hesabının Düzeltme İşlemi: Maliyet bedeli 350.000 TL olan makine 200.000 TL nakit, 150.000 TL banka kredisi kullanılarak alınmıştır. Söz konusu kredi için 50.000 TL finansman gideri ödendiğinden makinenin toplam maliyet değeri 400.000 TL olmuştur. Reel olmayan finansman maliyeti, borç tutarının temel alınması yöntemiyle hesaplanmıştır.

Mayıs 2020 Yİ-ÜFE	: 482,02
Kasım 2020 Yİ-ÜFE	: 555,18
ROFM: 22.766,69	
$(150.000 \times [(555,18 - 482,02) / 482,02] = 22.766,69)$	
Enflasyon Düzeltmesinde Dikkate Alınacak Tutar	: 377.233,31
$(400.000 - 22.766,69 = 377.233,31)$	
Düzeltme Katsayısı	: 6,04750
$(Aralık 2023) 2.915,02 / (Mayıs 2020) 482,02 = 6,04750$	
Tesis, Makine ve Cihazlar Hesabının Düzeltilmiş Değeri	: 2.281.318
$(377.233,31 \times 6,04750 = 2.281.318)$	
Enflasyon Farkı (2.281.318 – 400.000)	: 1.881.318

253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR HS.	1.881.318	
698 ENFLASYON DÜZELTME HS		1.881.318

Taşıtlar ve Demirbaşlar Hesabının Düzeltme İşlemi:

Aralık 2023 Yİ-ÜFE	: 2.915,02
Temmuz 2021 Yİ-ÜFE (Alım Tarihi Endeksi)	: 710,61
Düzeltme Katsayısı	: 4,10213
(2.915,02 / 710,61 = 4,10213)	
Taşıtlar Hesabının Düzeltilmiş Değeri	: 1.230.639
(300.000 x 4,10213 = 1.230.639)	
Taşıtların Enflasyon Farkı	: 930.639
(1.230.639 – 300.000 = 930.639)	
Demirbaşlar Hesabının Düzeltilmiş Değeri	: 410.213
(100.000 x 4,10213 = 410.213)	
Demirbaşların Enflasyon Farkı	: 310.213
(410.213 – 100.000 = 310.213)	

254 TAŞITLAR HS.	930.639	
698 ENFLASYON DÜZELTME HS		930.639
255 DEMİRBAŞLAR HS.	310.213	
698 ENFLASYON DÜZELTME HS		310.213

Birikmiş Amortismanlar Hesabının Düzeltme İşlemi:

Binalar Hesabı İçin Artış Oranı (2.688.180 / 3.188.180)	: 0,84317
Amortisman Enflasyon Farkı (90.000 x 0, 84317)	: 75.885,3 (a)
(Amortisman Enflasyon Farkı = Amortisman Tutarı × Artış Oranı)	
Tesis, Mak. ve Cih. Hesabı İçin Artış Oranı (1.881.318 / 2.281.318)	: 0,82466
Amortisman Enflasyon Farkı (80.000 x 0,82466)	: 65.972,8 (b)
Taşıtlar Hesabı İçin Artış Oranı (930.639 / 1.230.639)	: 0,75622
Amortisman Enflasyon Farkı (50.000 x 0,75622)	: 37.811 (c)
Demirbaşlar Hesabı İçin Artış Oranı (310.213 / 410.213)	: 0,75622
Amortisman Enflasyon Farkı (30.000 x 0,75622)	: 22.686,6 (d)
Toplam Amortisman Enflasyon Farkı (a + b + c + d)	: 202.355

698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI	202.355	
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HS		202.355

Sermaye Hesabının Düzeltme İşlemi:

Aralık 2023 Yİ-ÜFE	: 2.915,02
Mart 2019 Yİ-ÜFE	: 431,98
Düzeltme Katsayısı (2.915,02 / 431,98)	: 6,74804
Sermaye Hesabının Düzeltilmiş Değeri (550.000 x 6,74804)	: 3.711.422
Enflasyon Farkı (3.711.422 – 550.000)	: 3.161.422

698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI	3.161.422	
502 SERMAYE DÜZELTMESİ OLUMLU FARKI		3.161.422

Yasal Yedekler Hesabının Düzeltme İşlemi:

Aralık 2023 Yİ-ÜFE	: 2.915,02
Nisan 2021 Yİ-ÜFE	: 641,63
Düzeltme Katsayısı (2.915,02 / 641,63)	: 4,54314
Yasal Yedekler Hesabının Düzeltilmiş Değeri (400.000 x 4,54314)	: 1.817.256
Enflasyon Farkı (1.817.256- 400.000)	: 1.417.256

Katkat Özçelik, M. & Yıldız, R. (2026). VUK Kapsamında Enflasyon Düzeltmesinin İşletmelerin Ekonomik ve Mali Yapıları ile Vergiler Üzerindeki Etkisi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 28(52), 595-622.

698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI 540 YASAL YEDEKLER HESABI	1.417.256	1.417.256
--	-----------	-----------

Özkaynaklar hesap grubu içerisinde yer alan bazı hesapların, düzeltmeye tabi olmadan ters kayıt yapılarak kapatılması gerekmektedir. Bu hesaplar içerisinde örnek bilançoda yer alan 590 DÖNEM NET KARI hesabı yer almaktadır (Vural, 2023, s. 21). Bu nedenle söz konusu hesap aşağıdaki şekilde kapatılarak işleme alınacaktır.

590 DÖNEM NET KARI HESABI 698 ENFLASYON DÜZELTME HS	50.000	50.000
--	--------	--------

Yapılan düzeltme işlemleri muhasebe kayıtlarına göre 698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI'nın büyük defteri aşağıdaki gibidir:

BORÇ	698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI	ALACAK
202.355		1.748
3.161.422		2.688.180
1.417.256		1.881.318
		930.639
		310.213
		50.000
4.781.033		5.862.098
1.081.065		
5.862.098		5.862.098

698 no'lu hesap alacak bakiyesi verdiğiinden kayıt aşağıdaki gibi olacaktır:

698 ENFLASYON DÜZELTMESİ HS. <u>570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI</u> 570.02. Enflasyon Düzeltme Kâr.	1.081.065	1.081.065
---	-----------	-----------

AKTİF		X İşletmesinin Düzeltme Sonrası Bilançosu (31.12.2023)		PASİF
1. DÖNEN VAR.	351.748	3. KISA V. YAB. KAY.		300.000
100 KASA	40.000	300 BANKA KREDİ.		200.000
101 ALINAN ÇEKLER	70.000	320 SATICILAR		100.000
102 BANKALAR	150.000	4. UZUN V. YAB. KAY.		100.000
120 ALICILAR	30.000	421 BORÇ SENETLERİ		100.000
153 TİCARİ MALLAR	61.748	5. ÖZKAYNAKLAR		6.609.743
2. DURAN VAR.	6.657.995	500 SERMAYE		550.000
252 BİNALAR	3.188.180	502 SERMAYE DÜZ. OL. FARKI		3.161.422
253 TES., MAK. VE CİH.	2.281.318	540 YASAL YEDEK.		1.817.256
254 TAŞITLAR	1.230.639	570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI		1.081.065
255 DEMİRBAŞLAR	410.213	(Enflasyon Düzeltme Kârları)		
257 BİRİK. AMORT.(-)	(452.355)			
AKTİF TOPLAMI	7.009.743	PASİF TOPLAMI		7.009.743

AKTİF	Uygulama 2: Y İşletmesinin 31.12.2023 Tarihli Bilançosu		PASİF
1. DÖNEN VAR.	680.000	3. K. V. YAB. KAY.	150.000
100 KASA	220.000	300 BANKA KREDİ.	100.000
102 BANKALAR	150.000	320 SATICILAR	50.000
101 ALINAN ÇEKLER	120.000	4. U. V. YAB. KAY.	80.000
120 ALICILAR	80.000	421 BORÇ SENET.	80.000
153 TİCARİ MALLAR	110.000	5. ÖZKAYNAKLAR	1.500.000
2. DURAN VARLIKLAR	1.050.000	500 SERMAYE	1.000.000
252 BİNALAR	500.000	522 M.D.V. YENİDEN D. ARTIŞ	170.000
253 TESİS, MAK. VE CİHAZ.	400.000	540 YASAL YEDEK.	130.000
254 TAŞITLAR	300.000	590 DÖNEM NET KARI	200.000

255 DEMİRBAŞLAR	100.000	
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMAN.(-)	(250.000)	
AKTİF TOPLAMI	1.730.000	PASİF TOPLAMI 1.730.000

Y İşletmesine ait tüm ek bilgiler uygulama l'deki gibi olup, sadece bilanço bilgileri değiştirilmiştir. Değiştirilen veriler içerisinde düzeltmeye tabi olan kalemler arasında Ticari Mallar, Sermaye, Yasal Yedekler ve Mdv Yeniden Değerleme Artışları hesaplanacaktır.

Ticari Mallar Hesabının Düzeltme İşlemi:

Aralık 2023 Yİ-ÜFE	: 2.915,02
Eylül 2023 Yİ-ÜFE (Bir önceki geçici vergi dönemi son. endeks)	: 2.749,98
Dönem Ort. Düzeltme Katsayısı	
$(2.915,02 / [(2.915,02 + 2.749,98) / 2])$	: 1,02913
Ticari Mallar Hesabının Düzeltilmiş Değeri $(110.000 \times 1,02913)$	:113.204,30
Enflasyon Farkı $(113.204 - 110.000)$	: 3.204

153 TİCARİ MALLAR HESABI	3.204	
698 ENFLASYON DÜZELTME HS		3.204

Sermaye Hesabının Düzeltme İşlemi:

Aralık 2023 Yİ-ÜFE	: 2.915,02
Mart 2019 Yİ-ÜFE	: 431,98
Düzeltme Katsayısı $(2.915,02 / 431,98)$	: 6,74804
Sermaye Hesabının Düzeltilmiş Değeri $(1.000.000 \times 6,74804)$	: 6.748.040
Enflasyon Farkı $(6.748.040 - 1.000.000)$	: 5.748.040

698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI	5.748.040	
502 SERMAYE DÜZELTMESİ OLUMLU FARKI		5.748.040

Yasal Yedekler Hesabının Düzeltme İşlemi:

Aralık 2023 Yİ-ÜFE	: 2.915,02
Nisan 2021 Yİ-ÜFE	: 641,63
Düzeltme Katsayısı $(2.915,02 / 641,63)$	: 4,54314
Yasal Yedekler Hesabının Düzeltilmiş Değeri $(130.000 \times 4,54314)$	: 590.608,20
Enflasyon Farkı $(590.608 - 130.000)$	: 460.608

698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI	460.608	
540 YASAL YEDEKLER HS		460.608

Özkaynaklar hesap grubu içerisinde yer alan bazı hesapların, düzeltmeye tabi olmadan ters kayıt yapılarak kapatılması gerekmektedir. Bu hesaplar içerisinde örnek bilançoda yer alan 590 DÖNEM NET KARI ve 522 M.D.V. YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI hesapları yer almaktadır (Vural, 2023, s. 21). Bu nedenle söz konusu hesaplar aşağıdaki şekilde kapatılarak işleme alınacaktır.

590 DÖNEM NET KARI HESABI	200.000	
698 ENFLASYON DÜZELTME HS		200.000
522 M.D.V. YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞ.	170.000	
698 ENFLASYON DÜZELTME HS		170.000

Yapılan düzeltme işlemleri muhasebe kayıtlarına göre 698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI'nın büyük defter görüntüsü aşağıdaki gibidir:

BORÇ	698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI	ALACAK
	202.355	3.204
	5.748.040	2.688.180
	460.608	1.881.318
		930.639
		310.213
		200.000
		170.000
	6.411.003	6.183.554
	-	227.449
	<u>6.411.003</u>	<u>6.411.003</u>

698 no'lu hesap borç bakiyesi verdiğiinden kayıt aşağıdaki gibi olacaktır:

580 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI (-)	227.449	
580.02 Enflasyon Düzeltme Zararları		
698 ENFLASYON DÜZELTMESİ HS.		227.449

AKTİF	Y İşletmesinin Düzeltme Sonrası Bilançosu (31.12.2023)	PASİF
1. DÖNEN VARLIKLAR	683.204	3.KISA V. YAB. KAYNAK.
100 KASA	220.000	300 BANKA KREDİLERİ
102 BANKALAR	150.000	320 SATICILAR
101 ALINAN ÇEKLER	120.000	4. UZUN V. YABANCI KAY.
120 ALICILAR	80.000	421 BORÇ SENETLERİ
153 TİCARİ MALLAR	113.204	5. ÖZKAYNAKLAR
2. DURAN VARLIKLAR	6.657.995	500 SERMAYE
252 BİNALAR	3.188.180	502 SERMAYE DÜZ. OL. FAR.
253 TESİS, MAK. VE CİHAZ.	2.281.318	540 YASAL YEDEKLER
254 TAŞITLAR	1.230.639	580 GEÇMİŞ YIL. ZARAR. (-)
255 DEMİRBAŞLAR	410.213	(Enflasyon Düzeltme Zararları)
257 BİRİKMİŞ AMORTİS..(-)	(452.355)	
AKTİF TOPLAMI	7.341.199	PASİF TOPLAMI
		7.341.199

Enflasyon muhasebesinin işletmelerin ekonomik ve mali yapıları ile vergiler üzerindeki etkilerini incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada, iki örnek uygulama (“X” ve “Y” işletmeleri) üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Örnek bilançolarda yer alan tutarlar ilgili fiyat endekslerine göre düzeltilmiş; parasal olmayan kalemler ile parasal kalemler arasındaki farklılaşmanın kâr ve vergi üzerindeki etkileri analiz edilmiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda, “X” işletmesinin özkaynağının parasal olmayan aktifleri karşılamada yetersiz olduğu ve bu varlıkların önemli ölçüde yabancı kaynaklarla finanse edildiği görülmüştür. Bu finansman yapısı nedeniyle, parasal olmayan varlıklara ilişkin enflasyon düzeltmesi farklarının gelir niteliği kazanarak kârı artırıcı yönde etki oluşturduğu tespit edilmiştir. Buna karşılık, “Y” işletmesinde özkaynak tutarının parasal olmayan aktiflerden yüksek olması nedeniyle, enflasyon düzeltmesinin kâr üzerinde azaltıcı (zarar yönlü) bir etki yarattığı belirlenmiştir.

Enflasyon düzeltmesinin müteakip dönemlerde kâr ve vergi üzerindeki etkisinin temelinde, işletmelerin finansman yapısına bağlı olarak parasal ve parasal olmayan kalemlerin enflasyon karşısındaki farklı muhasebeleştirilme biçimleri yer almaktadır. Borçlanma yoluyla sağlanan yabancı kaynaklar parasal kalem niteliğinde olduklarından enflasyon düzeltmesine tabi tutulmamakta; buna karşılık bu kaynaklarla finanse edilen maddi duran varlıklar ve stoklar gibi parasal olmayan kalemler enflasyon endeksleriyle düzeltilmektedir. Bu durum, özellikle özkaynağı parasal olmayan varlıklarını karşılamaya yetmeyen ve borçla finanse edilen işletmelerde, parasal olmayan kalemlerde ortaya çıkan değer artışlarının enflasyon düzeltmesi kârı olarak finansal tablolara yansımaya neden olmaktadır.

Literatürde bu mekanizma, parasal kazanç (monetary gain) kavramı çerçevesinde açıklanmakta; parasal kalemlerin satın alma gücü kaybına karşılık parasal olmayan kalemlerde oluşan reel değer artışlarının işletme kârını artırıcı bir unsur hâline geldiği vurgulanmaktadır (Yücel, 2023). Enflasyon düzeltmesinin ilk uygulandığı yıl olan 2023'te söz konusu kârlar vergisel açıdan istisna tutulmuş olmakla birlikte, müteakip dönemlerde düzeltilmiş finansal tablolar üzerinden hesaplanan dönem kârı kurumlar vergisi matrahına dâhil edilmekte ve özellikle borç ağırlıklı finansman yapısına sahip işletmelerde vergi yükünü artırmaktadır. Nitekim Coşkuner ve Kaygusuzoğlu (2025), enflasyon düzeltmesi uygulamasının işletmelerin finansal performans göstergeleri üzerindeki etkilerinin, büyük ölçüde işletmelerin sermaye yapısına bağlı olarak farklılaştığını ortaya koymaktadır.

5.2.3. Enflasyon Düzeltmesinin Bilanço ve Vergi Üzerindeki Etkileri: 10 Şirket Örneği

Enflasyon düzeltmesinin finansal tablolar üzerindeki etkilerini gerçek bilanço verilerinde görmek amacıyla, enflasyon düzeltmesi uygulayan 10 şirketin finansal verileri Kamuyu Aydınlatma Platformu'ndan (KAP) alınmış ve ekonomik, mali ile vergi boyutları analiz edilmiştir.

Tablo 2. Şirketlerin Finansal Verileri ve Yüzdelik Değişimleri (Milyon TL)

Şirket	Yıl	Net Dönem Kârı	%	Vergi Gideri	%	Öz Sermaye	%	Toplam Borç	%	**Parsl. Olm. Kalemler	%
Koç Holding	2022	69.806	-	-15.917	-	247.198	-	245.012	-	402.148	-
Koç Holding	2023	108.176	54,8	-50.478	217,2	973.506	293,1	710.171	189,8	1.225.600	204,7
Koç Holding	2024	1.306	-98,8	-32.000	-36,6	858.664	-11,8	554.668	-21,9	1.169.737	-4,5
Sabancı Holding	2022	43.828	-	-20.362	-	200.233	-	102.237	-	279.569	-
Sabancı Holding	2023	22.274	-49,2	-40.575	99,3	556.083	177,6	218.473	113,5	808.521	189,2
Sabancı Holding	2024	-15.475	-169,5	-14.970	-63,1	473.311	-14,9	270.820	23,9	760.265	-5,9
Tüpraş	2022	41.045	-	-1.385	-	67.186	-	22.138	-	71.979	-
Tüpraş	2023	77.354	88,6	-5.700	311,9	293.004	336,5	11.140	-49,7	269.912	275,1
Tüpraş	2024	18.315	-76,3	-12.712	123,0	286.247	-2,3	13.704	23,0	300.135	11,2
Petkim	2022	6.580	-	1.867	-	19.059	-	18.580	-	16.338	-
Petkim	2023	10.670	62,1	-2.691	-244,0	74.194	289,2	38.870	109,2	90.344	452,9
Petkim	2024	-6.344	-159,4	-1.993	-25,9	58.324	-21,4	37.917	-2,5	77.764	-13,9
Aselsan	2022	11.916	-	1.969	-	39.861	-	6.672	-	23.507	-
Aselsan	2023	10.526	-11,6	238	-87,9	127.603	220,3	18.511	177,4	90.504	285,3
Aselsan	2024	15.299	45,2	6.957	2.823,5 *	141.359	10,7	23.292	25,9	90.302	-0,2
Koza Altın	2022	4.010	-	-748	-	11.856	-	35	-	1.644	-
Koza Altın	2023	586	-85,4	394	-152,7	29.770	151,2	574	1.539,0*	12.372	653,5
Koza Altın	2024	604	3,1	-344	-187,4	29.572	-0,7	6	-98,9	15.766	27,4

Ereğli Demir Çelik	2022	18.005	-	-3.459	-	118.662	-	27.037	-	125.602	-
Ereğli Demir Çelik	2023	4.033	-77,6	-4.508	30,3	191.529	61,3	57.015	110,9	215.738	71,8
Ereğli Demir Çelik	2024	13.481	234,2	671	-114,9	244.424	27,5	111.245	95,0	287.133	33,0
Şişecam	2022	19.345	-	371	-	95.128	-	42.606	-	76.510	-
Şişecam	2023	24.789	28,1	-6.598	-1.877	240.725	153,2	108.288	154,4	222.955	191,4
Şişecam	2024	5.022	-79,7	2.016	-130,5	208.110	-13,5	109.669	1,3	222.189	-0,3
Tofaş	2022	8.562	-	0	-	11.314	-	2.474	-	6.776	-
Tofaş	2023	21.777	154,5	-4.682	-	53.246	371,1	8.363	237,9	30.421	349,3
Tofaş	2024	5.221	-76,0	331	-107,1	47.102	-11,6	16.964	102,8	27.798	-8,6
Akçansa	2022	1.521.573	-	563.072	-	3.667.093	-	1.741.593	-	3.477.528	-
Akçansa	2023	3.424	-99,8	-1.121	-	19.921	-99,5	2.921	-	15.542	-99,6
Akçansa	2024	1.673	-51,2	-853	-23,9	20.555	3,2	2.818	-3,5	15.779	1,5

Not:* Tablo 2’de vergi gideri ve toplam borç kalemlerinde görülen aşırı yüksek yüzdelik değişimler, önceki yıl verilerinin çok düşük ya da negatif olmasından kaynaklanmakta ve bu durum yüzdelerin olduğundan daha yüksek görünmesine yol açmaktadır. Bu nedenle ilgili değişim oranları, nominal değerler dikkate alınarak değerlendirilmelidir.

****** Parasal olmayan kalemler için stoklar, mali ve maddi duran varlıklar kalemlerinin toplamı alınmıştır.

Tablo 3. Şirketlerin Finansal Göstergelerine Enflasyon Düzeltmesinin Etkisi

Şirket Grubu	Şirket	2023 Net Dönem Kârı Etkisi (Ekonomik/Mali)	2024 Net Dönem Kârı Etkisi (Vergi)	Açıklama
Özsermayesi Parasal Olmayan Varlıklardan Büyük	Koç Holding	↑ 54,8%	↓ 98,8%	Enflasyon düzeltmesi bilanço üzerinde kârı artırdı; 2024’te vergi etkisi nedeniyle net kâr düştü.
	Sabancı Holding	↓ 49,2%	↓ 169,5%	2023’te net kâr azaldı; 2024’te vergi yükünün etkisiyle net kârdaki azalış devam etti.
	Tüpraş	↑ 88,6%	↓ 76,3%	Enflasyon düzeltmesi bilanço ve mali tabloları olumlu etkiledi; vergi sonrası net kâr azaldı.
	Petkim	↑ 62,1%	↓ 159,4%	2023’te net kâr artışı; 2024’te vergi yükü nedeniyle net kâr negatif oldu.
	Aselsan	↓ 11,6%	↑ 45,2%	2023’te sınırlı düşüş; 2024’te vergi sonrası kâr artışı gözlemlendi.
	Şişecam	↑ 28,1%	↓ 79,7%	2023’te ekonomik ve mali etki kâr artışı yönünde gerçekleşti; 2024’te vergi etkisiyle net kâr düştü.
	Tofaş	↑ 154,5%	↓ 76,0%	2023’te önemli artış; 2024’te vergi sonrası net kâr azaldı.

Özsermayesi Parasal Olmayan Varlıklardan Küçük	Ereğli Demir Çelik	↓ 77,6%	↑ 234,2%	2023'te ekonomik/mali etki negatif; 2024'te vergi sonrası net kâr artışı.
	Koza Altın	↓ 85,4%	↑ 3,1%	2023'te negatif etki; 2024'te vergi sonrası sınırlı net kâr artışı.
	Akçansa	↓ 99,8%	↓ 51,2%	2023'te ekonomik/mali etki olumsuz; 2024'te vergi sonrası net kârda azalış devam etti.

Yapılan analiz, enflasyon düzeltmesinin şirketlerin ekonomik ve mali yapıları ile vergisel yükümlülükleri üzerindeki etkilerini somut olarak ortaya koymaktadır. Tablo 2'de sunulan finansal veriler ve yüzdelik değişimler, 2023 ve 2024 yılları bazında incelendiğinde, özsermayesi parasal olmayan varlıklardan büyük olan şirketlerde (ör. Koç Holding, Tüpraş, Petkim) enflasyon düzeltmesinin bilanço üzerinde kârı artırıcı bir etki yarattığı; buna karşın müteakip dönemde vergi yükü nedeniyle net kârda azalış görüldüğü anlaşılmaktadır. Özsermayesi parasal olmayan varlıklardan küçük olan şirketlerde ise (ör. Ereğli Demir Çelik, Koza Altın), 2023'te ekonomik ve mali etki olumsuz olmasına rağmen, 2024'te vergi sonrası net kâr artışı gözlemlenmiştir.

Bu durum, enflasyon düzeltmesinin etkisinin yalnızca bilanço ve kâr-zarar tablolarında değil, aynı zamanda vergi planlaması ve dağıtılabilir kâr politikalarına da yansiyabileceğini göstermektedir. Şirketlerin parasal ve parasal olmayan varlık yapısı ile özkaynak düzeyleri, enflasyon düzeltmesinin yönünü ve büyüklüğünü doğrudan etkilemesi dolayısıyla işletme yöneticileri ve yatırımcılar açısından stratejik öneme sahiptir.

SONUÇ

Enflasyon, işletmelerin mali tablolarını güvenilirlikten uzaklaştıran, ekonomik karar alma süreçlerini güçleştiren ve vergi matrahını doğrudan etkileyen önemli bir makroekonomik sorundur. Bu nedenle, dünya genelinde enflasyonun muhasebe uygulamalarına yansımalarını azaltmaya yönelik çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. LIFO yöntemi, hızlandırılmış amortisman ve maddi duran varlıkların belirli endekslerle yeniden değerlendirilmesi bu yöntemler arasında sayılabilir. Günümüzde ise yüksek enflasyonlu ekonomilerde, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından geliştirilen IAS 29 Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama Standardı uygulanmaktadır. Türkiye'de VUK kapsamında enflasyon düzeltmesinin uygulanabilmesi için, içinde bulunulan hesap dönemindeki fiyat endeksi artışının %10'dan fazla ve son üç hesap dönemindeki kümülatif artışın %100'den fazla olması koşullarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir. Denetim Kalitesi Merkezi'nin Uluslararası Uygulamalar Görev Gücü (IPTF) raporları ve IMF tahminleri dikkate alındığında, Türkiye'nin 2022–2025 döneminde yüksek enflasyonlu ülkeler arasında yer aldığı görülmektedir.

Türkiye'de enflasyon muhasebesi uygulamaları ilk olarak 2003 yılında Vergi Usul Kanunu (VUK) kapsamında hayata geçirilmiş, 2003–2004 yıllarında uygulanmış, enflasyonun düşmesiyle 2005 yılında sona ermiştir. Ancak 2022 yılı itibarıyla enflasyon düzeltmesi şartları yeniden oluşmuş; buna karşın 213 sayılı VUK'a eklenen Geçici 33. madde ile uygulama ertelenmiştir. 31.12.2023 tarihli mali tablolar ise, şartların oluşup oluşmadığına bakılmaksızın enflasyon düzeltmesine tabi tutulmuştur. Bu düzenleme uyarınca, 2023 yılı mali tablolarında enflasyon düzeltmesi sonucunda oluşacak kârlar vergilendirilmeyecek, zararlar ise matrahtan indirilmeyecektir. Bununla birlikte, 2024 ve sonraki yıllarda vergi matrahı düzeltilmiş bilançolara göre belirlenecek ve enflasyon muhasebesi kurumlar vergisi yükünü doğrudan etkileyecektir.

Bu çalışma, VUK çerçevesinde yapılan enflasyon düzeltmesinin işletmelerin ekonomik ve mali yapısı ile vergi yükü üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında, önce iki örnek uygulama üzerinden enflasyon muhasebesinin bilanço ve gelir tablolarına yansımaları gösterilmiş, ardından Türkiye’de Borsa İstanbul’da işlem gören on büyük şirketin 2022–2024 dönemine ait Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP) verileri analiz edilmiştir. Bulgular, enflasyon muhasebesinin özkaynak yapısı üzerinde belirgin etkiler yarattığını, kâr/zarar kalemlerini önemli ölçüde değiştirdiğini ve dolayısıyla müteakip dönemlerdeki vergi matrahını doğrudan etkilediğini ortaya koymuştur.

Çalışmanın literatüre katkısı, Türkiye’deki enflasyon muhasebesi uygulamalarını yalnızca finansal raporlama boyutunda değil, aynı zamanda vergisel etkiler açısından da güncel ve karşılaştırmalı olarak ele almasıdır. Böylelikle çalışma, mevcut literatürdeki önemli bir boşluğu doldurmakta ve uygulamaya yönelik özgün bulgular sunmaktadır.

Araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle analiz yalnızca on büyük şirketle sınırlı olup, farklı ölçeklerdeki işletmelerin sonuçları farklılık gösterebilir. Ayrıca çalışma, kısa dönemli etkiler üzerine odaklanmıştır; 2024 ve sonraki yıllara ilişkin uzun dönemli analizlerin yapılması, enflasyon muhasebesinin kalıcı etkilerinin anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Sonuç olarak, elde edilen bulgular enflasyon muhasebesinin yalnızca teknik bir uygulama değil; işletmelerin mali yapısını, kâr/zarar durumunu ve vergi yükümlülüklerini etkileyen stratejik bir araç olduğunu göstermektedir. Çalışma, akademiye Türkiye’deki güncel veriler ışığında enflasyon muhasebesi ile vergi düzenlemelerinin etkileşimini ortaya koyarak katkı sağlamakta; iş dünyasına ise finansal planlama ve vergi stratejileri bakımından yol göstermektedir. Gelecek araştırmalarda sektörler arası karşılaştırmalar ve TMS 29 ile VUK uygulamalarının eş zamanlı analizi yapılması; ayrıca VUK rehberlerinin standartlaştırılması ve denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi önerilmektedir.

Etik Beyan

“VUK Kapsamında Enflasyon Düzeltmesinin İşletmelerin Ekonomik ve Mali Yapıları İle Vergiler Üzerindeki Etkisi” başlıklı çalışmanın yazımı ve yayımı süreçlerinde Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun hareket edilmiştir. Ayrıca çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir.

Katkı Oranı Beyanı

Çalışmadaki yazarların tümü çalışmanın taslağından yazılmasına kadar tüm süreçlerde katkı sağlamıştır.

Çatışma Beyanı

Yapılan bu çalışma herhangi bir çıkar çatışmasına yol açmamıştır.

KAYNAKÇA

- Acar, D. ve Tugay, O. (2005). Enflasyon Düzeltmesi ve Uygulama Düzeyinin Belirlenmesine Yönelik Bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (26), 81-94.
- Açık, S. (2006). Enflasyonun Finansal Tablolar Üzerindeki Etkilerini Giderici Bir Tedbir Olarak Enflasyon Muhasebesi ve Türkiye’deki Yasal Düzenlemeler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 345-360.
- Akdoğan, M. U. (2013). Onuncu Yılındaki Enflasyon Düzeltmesi Düzenlemelerinin Devam Eden Etkileri. *Mödev*, (4), 63-84.

- Katkat Özçelik, M. & Yıldız, R. (2026). VUK Kapsamında Enflasyon Düzeltmesinin İşletmelerin Ekonomik ve Mali Yapıları ile Vergiler Üzerindeki Etkisi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 28(52), 595-622.
- Akdoğan, N. (2004). *Enflasyon Muhasebesi Kuramsal Yaklaşımlar ve Genişletilmiş 2. Baskı* (s-672), Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akpınar, Y., Ciğer, A., Karyağdı, N.G., ve Kaya, A. (2024). Enflasyon Muhasebesi Uygulamasının İşletmelerin Finansal Yapıları Üzerine Etkileri: Oran Analizi ile İnceleme. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 16(31), 360-376
- Aktaş, S. (2006). *Enflasyon Muhasebesinin Mali Tablolara Etkisi ve Türkiye’de Yıllara Sari İnşaat İşletmelerinde Enflasyon Düzeltmesi Uygulaması*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akyol, M. (2023). Enflasyon ve Enflasyon Muhasebesi Çerçevesinde Bilançolara Etkiye Dair Genel Bakış. *Mali Çözüm Dergisi*, 33(175), 279-290.
- Arzova, S. B. (1996). Enflasyonist Dönemlerde İşletmelerde Oluşan Bozulmaları Gidermeye Yönelik Uygulanabilecek Yöntemler. *Öneri Dergisi*, 1(4), 161-164.
- Ateş, K. ve İnan, A. D. (2024). Enflasyon Muhasebesi Semineri Sunumu ve Video Kaydı - Edremit Ticaret Odası. <https://www.edremitto.org.tr/duyurular/>, (10.02.2024).
- Bahadır, O. (2016). Normatif Muhasebe Teorileri Kapsamında Ölçüm. *Mali Çözüm Dergisi*, 26(136), 33-46.
- Ball, R. (2024). Accounting for Inflation: The Dog That Didn’t Bark. 60(1), 1-12. DOI: 10.1111/abac.12308
- Başer, B., Akdoğan H., ve Hiçyorulmaz, E. (2025). MSUGT/VUK, TMS/TFRS VE BOBİ FRS Kapsamında Stok Kalemlerine İlişkin Enflasyon Muhasebesi Uygulaması. *Denetışim*, 16(33), 238-261.
- Bilen, C. İ. (2023, 11 Kasım). Enflasyon Düzeltmesi Müessesesinin Reel Sektöre Olumsuz Etkileri. *Ekonomi Gazetesi*. <https://www.ekonomim.com/kose-yazisi/enflasyon-duzeltmesi-muessesesinin-reel-sektore-olumsuz-etkileri/721759>
- Binz, O., Graham, J., ve Kubic, M. (2024). *Does Inflation Affect Earnings Relevance? A Century-Long Analysis* NBER Working Paper No. 32364. National Bureau of Economic Research 1050 Massachusetts Avenue Cambridge, MA 02138.
- Coşkun, A. ve Kaygusuzoğlu, M. (2025). Enflasyon Düzeltmesi Uygulamasının İşletme Performanslarına Etkisinin Entropi Temelli Copras Yöntemi ile Değerlendirilmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 20(2), 327-350. DOI: 10.17153/oguiibf.1551779
- Çelik, A. (2003). *Fiyatlar Seviyesindeki Değişmelerin Mali Tablolara Etkileri ve Enflasyon Muhasebesi Yöntemlerinden Fiyatlar Genel Seviyesi Modeli Uygulaması*. (Uzmanlık Yeterlilik Tezi). TCMB İstatistik Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Çetin, Ö. O. ve Bozdoğan, T. (2023). Enflasyon Muhasebesine Geri Dönüş: Enflasyon Muhasebesi Konulu Makalelerin Bibliyometrik Analizi. *Dumlupınar Üniversitesi İİBF Dergisi*, (12), 78-89.
- Deloitte (2023). *Hyperinflationary Economies*. <https://www.iasplus.com/en/news/2023/07/hyperinflationary-economies>
- Deloitte (2023). *IAS 29 — Financial Reporting in Hyperinflationary Economies*. <https://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias29>

Katkat Özçelik, M. & Yıldız, R. (2026). VUK Kapsamında Enflasyon Düzeltmesinin İşletmelerin Ekonomik ve Mali Yapıları ile Vergiler Üzerindeki Etkisi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 28(52), 595-622.

Ebiaghan, O. F. (2019). A Comparative Analysis of Inflation-Adjusted and Historical Cost Accounting Information: Implications for the Value Relevance of Corporate Reports, Trends Economics and Management. *Brno University of Technology, Faculty of Business and Management*, 13(33), 35-50. <https://doi.org/10.13164/trends.2019.33.35>

Ergün, İ. (2025a). Vergi Usul Kanunu ve TMS 29 Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama Standardı Kapsamında Enflasyon Muhasebesinin Özkaynaklar Üzerindeki Etkisi: BIST İmalat Sektöründe Bir Araştırma. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 18(1), 83-107. DOI: <https://doi.org/10.29067/muvu.1499880>.

Ergün, İ. (2025b). The Impact of Inflation Adjustment on the Financial Performance of Companies: A Study of the Retail and Wholesale Sectors. *Business and Economics Research Journal*, 16(3), 281-294. <http://dx.doi.org/10.20409/berj.2025.468>.

Gökmen, S. (2024, 18 Temmuz). 2024 Enflasyon Düzeltmesinde Dikkat Edilecek Hususlar ve Enflasyon Düzeltmesinin Vergiye Etkisi. *Sakarya Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası*. <https://www.sakaryasmmmo.org.tr/Haber/2024-enflasyon-duzeltmesinde-dikkat-edilecek-hususlar-ve-enflasyon-duzeltmesinin-vergiye-etkisi-6685>

Gözlüklü, B. (2024). Enflasyon Düzeltmesinin Kapsamı, Etkileri ve Vergisel Sonuçları. *Centrumtime Dergisi*, (16), 1-5.

Haberal, Z. (2023). Enflasyon Düzeltmesinde Net Parasal Pozisyonundaki Kazanç veya Kayıpların Hesaplanması: Bankalar Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, (Prof. Dr. Mehmet Özbirecikli Özel Sayısı), 121-140. DOI: <https://doi.org/10.29067/muvu.1300740>

Hale, D. (1978). Inflation Accounting and Public Policy Around the World. Part Two: Adjustment of Corporate Tax Policies for Inflation in Six Countries. *Financial Analysts Journal*, 34(5), 59-72.

Higson, A., Shinozawa, Y., ve Tippet, M. (2007). IAS 29 and the Cost of Holding Money Under Hyperinflationary Conditions. *Accounting and Business Research*, 37(2), 97-121. <https://doi.org/10.1080/00014788.2007.9730064>

IFRS Foundation. (t.y.). *IAS 29: Financial reporting in Hyperinflationary Economies*. <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-29-financial-reporting-inhyperinflationary-economies>

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu. (2005). *Türkiye Muhasebe Standardı 29 (TMS 29) – Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama*. <https://www.kgk.gov.tr/>

Karasioğlu, F. ve Erdemir, N. K. (2005). Enflasyon Muhasebesi Uygulamalarında Temel İşlemler Üzerine Bir Çalışma. *Selçuk Üniversitesi Karaman İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(2), 145-167.

Kartal, A. ve Baş, E. (2023). Enflasyon Muhasebesi. *Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği*. <https://www.tmud.org.tr/images/yayinlarimiz/05042023152430-enflasyon-muhasebesi.pdf>

Kaygusuz, S. Y. (2003). Enflasyon muhasebesi – (Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Mali Tabloların Düzeltilmesi). *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 5(2), 1-12.

Keleş, D. (2015). TMS 29 Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama Standardı Çerçevesinde Finansal Tabloların Düzeltilmesi ve Finansal Analiz Sonuçları Üzerine Etkileri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(3), 31-52.

- Katkat Özçelik, M. & Yıldız, R. (2026). VUK Kapsamında Enflasyon Düzeltmesinin İşletmelerin Ekonomik ve Mali Yapıları ile Vergiler Üzerindeki Etkisi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 28(52), 595-622.
- Keskin, A. (2024). Vergi Usul Kanunu Kapsamında Türkiye’de Temel Enflasyon Muhasebesi Uygulamaları Üzerine Bir Çalışma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 26(47): 897-918.
- Köroğlu, Ç. ve Uçma, T. (2005). Enflasyonun Mali Tablolar Üzerine Etkisi ve Enflasyon Düzeltmesinin İşletmelere Uygulanması. *Mevzuat Dergisi*, 8(90).
- Kramarova, K. (2021). The Global Problem of Inflation and Need for Inflation-Adjusted Financial Reporting. *SHS Web of Conferences*, 129, 09010. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202112909010>
- Lyons, P. H. (1974). Accounting for Inflation in Other Countries. *Haskins and Sells Publications*, 45-53. https://egrove.olemiss.edu/dl_hs/251/
- Milliyet (2024). *K Ne Demek? Rakamlarda Kullanılan İngilizce “K” Harfinin Anlamı Nedir?*. <https://www.milliyet.com.tr/egitim/k-ne-demek-rakamlarda-kullanilan-ingilizce-k-harfinin-anlami-nedir-6441657>
- Murat, B. (2023). Enflasyon Düzeltme Uygulaması ve Düzeltme İşleminin İşletme Bilançoları Üzerinde Etkisi. *Vergi Raporu Dergisi*, (291), 7-16.
- Olawaju, O., Mbambo, M., ve Ngiba, B. (2020). Effects of Inflation Accounting on Organizational Decisions and Financial Performance in South African Retail Stores. *Problems and Perspectives in Management*, 18(4), 85-95. DOI:10.21511/ppm.18(4).2020.08
- Öner, M. (2024, 8 Kasım). Enflasyon Muhasebesi Yıl Sonu İtibariyle Uygulanıyor. *KPMG Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş.* <https://kpmgvergi.com/blog/enflasyon-muhasebesi-yil-sonu-itibari-ile-uygulaniyor/1268>
- Özdemir, F. S. ve Arslan, S. (2007). Enflasyon Muhasebesinde Kullanılan Yöntemlerin Karşılaştırmalı Analizi. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2), 87-104.
- Özdemir, Ö. (2023). Evaluation of Applications Used in Inflation Accounting Regulations. *Journal of Business Administration and Social Studies*, 7(1), 56-68.
- Özulucan, A. (2002). Enflasyonun Muhasebe Verileri Üzerindeki Etkileri, Türkiye Muhasebe Standardı-2 ve Sermaye Piyasası Kurulu Seri: XI-No: 20 Çerçevesinde Önerilen Enflasyon Muhasebesi Yöntemi ve Enflasyon Muhasebesinde Geçişte Alınabilecek Önlemler. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*. 9(1-2), 25-41.
- Pekdemir, R. (2004). *5024 Sayılı Yasaya Göre Uygulamalı Enflasyon Düzeltmesi*. Sirküler Rapor, Süreli Yayın, 2004(1).
- Peker, A. A. (2023). Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama Standartları Çerçevesinde Enflasyon Muhasebesi: Borsa İstanbul Üzerine Bir Uygulama, *Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 1(1), 31-48
- Polus, S. N. ve Bondu, M. A. (2024). The Supremacy of Inflation Accounting. *International Journal of Science, Engineering and Technology*. (12)3, 1-9. DOI: 10.61463/ijset.vol.12.issue3.174
- Reyhan, Y. (2025). Enflasyon Muhasebesi Uygulamalarında Parasal Olmayan Kalemlerin Düzeltilmesi ve Muhasebeleştirilmesi. *KLÜ SBMYO Dergisi*, 2025, 6(1), 24-47.

- Katkat Özçelik, M. & Yıldız, R. (2026). VUK Kapsamında Enflasyon Düzeltmesinin İşletmelerin Ekonomik ve Mali Yapıları ile Vergiler Üzerindeki Etkisi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 28(52), 595-622.
- Saçan, E. (2024). Enflasyonun Mali Rasyolar Üzerindeki Etkisi: Borsa İstanbul'da İşlem Gören İmalat Sektöründe Bir Araştırma. *Muhasebe Enstitüsü Dergisi*, (71), 39-57. <https://doi.org/10.26650/MED.1468635>
- Selimefendigil, S. (2023). Decision Usefulness and Inflation Accounting: The Case of Turkey. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 25(4), 465-497. <https://doi.org/10.31460/mbdd.1253007>
- Tawiah, V.K., Benjamin, M. ve Dorothee, M. (2015). Inflation Accounting: More Questions Than Answers. *International Journal of Management, IT and Engineering*, 5(3), 150-164.
- The Center for Audit Quality. (2024, 12 Aralık). *Inflation monitoring document for staff* https://www.thecaq.org/wp-content/uploads/2024/12/Nov-2024-Inflation-Monitoring-Document-for-Staff-12-12-24_GS.pdf
- Varol, N. (2022). Inflation Accounting in Terms of Tax Legislation and Accounting Standards in Turkey. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (93), 19-30.
- Vural, İ. (2023, 2 Aralık). Stok ve Özkaynak Kalemlerinde Enflasyon Düzeltmesi. *Ankara Yeminli Mali Müşavirler Odası*. <https://aymmo.org.tr/api/v1/gridfile>
- Yenisu, E. (2022). Enflasyonun Finansal Tablolara Etkisi ve Enflasyon Muhasebesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, (27), 717-741.
- Yetkiner, E. ve Sevim, T. (2024). Enflasyon Düzeltmesi Yol Haritası. *Denge Akademi*. <https://dengeakademi.com/Files/Circular/3729.pdf>
- Yıldırım, M.B. (2024). Enflasyon Muhasebesinin Vergisel Etkisi. *Lebib Yalkın Yayın ve Basım İşleri A.Ş.* <https://lebibyalkin.com.tr/haber/enflasyon-muhasebesinin-vergisel-etkisi>
- Yıldız, F. (2018). Türkiye’de Muhasebe Bilgi Sisteminden Sağlanan Bilginin Yeterliliği ve Enflasyon Muhasebesi Uygulanması Gereği. *Accounting and Financial History Research Journal*, (14), 202-217.
- Yücel, G. (2023). Parasal kazanç (Monetary Gain) Kavramı Anlaşılmadan Enflasyona Göre Düzeltilmiş Finansal Tablolar Anlaşılamaz. *Denetim ve Güvence Hizmetleri Dergisi* 3(1), 1-10.

Extended Abstract

The Impact Of Inflation Adjustment Under The Tax Procedure Law (TPL) On Firms' Economic And Financial Structures And Tax Burden

INTRODUCTION

High inflation is a significant macroeconomic challenge for business operations. During inflationary periods, the historical cost principle and traditional accounting methods often fail to reflect the true economic value of firms' assets, liabilities, and income. This mismatch leads to overstated profits, excessive taxation, misleading dividend distributions, and inaccurate cash flow projections. To mitigate these problems and ensure comparability in financial reporting, the International Accounting Standards Board (IASB) introduced IAS 29 *Financial Reporting in Hyperinflationary Economies*.

In Turkey, inflation adjustment practices have largely been carried out within the framework of the Tax Procedure Law (TPL). While the first implementation took place in 2003–2004, it was suspended after 2005 due to declining inflation. As inflation surged again, the conditions for inflation accounting were met in 2022. Although the application was postponed by temporary Article 33 added to Law No. 213, financial statements dated 31 December 2023 were subjected to inflation adjustment regardless of whether criteria were met. This adjustment affects both financial reporting and firms' tax burdens in subsequent years.

The aim of this study is to analyze the impact of inflation adjustment under the TPL on the economic and financial structures of firms and their tax burden. The study employs secondary data and a document analysis method, combining illustrative examples with real-world financial data.

EVALUATION AND DISCUSSION

The study employed a two-stage methodology. First, balance sheets and income statements of two sample firms were prepared to illustrate the process and effects of the inflation adjustment application. Firms with higher foreign liabilities relative to equity reported increased profits, whereas firms whose equity exceeded non-monetary assets experienced losses. These findings indicate that inflation adjustment has heterogeneous effects depending on capital structures and asset composition.

Second, an empirical analysis was conducted. Financial data from ten major Borsa Istanbul companies for 2023–2024 were collected from the Public Disclosure Platform (PDP). Balance sheets and income statements were analyzed before and after inflation adjustment. Results indicate that the adjustment significantly affects equity, profits, and subsequent tax liabilities. Some firms showed substantial increases in equity and taxable income, while others experienced reductions, reflecting asymmetric impacts.

Fiscal implications are also significant. Profits arising from inflation adjustment in 2023 were not taxed, but corporate tax from 2024 onwards will be based on inflation-adjusted statements. Positive adjustment differences distributed as dividends are subject to withholding tax, affecting shareholders and overall tax revenues.

The study contributes to the literature by combining practical examples with empirical data to evaluate both financial and fiscal effects. Prior research often focused on accounting standards or technical applications without linking them to real tax consequences.

CONCLUSION

Inflation adjustment under the TPL is not merely a technical accounting requirement but a strategic tool influencing firms' capital structures, profitability, and tax obligations. Firms are advised to strengthen equity structures, minimize reliance on foreign liabilities for non-monetary assets, and use positive inflation differences in capital increases rather than profit distribution.

This research offers insights for both academia and practice. Academically, it provides a framework for understanding the interaction between inflation accounting and taxation under national regulations. Practically, it guides firms in adjusting financial planning and tax strategies.

The study has limitations: the analysis is limited to ten large companies and focuses on short-term effects. Future research could conduct sectoral comparisons and examine the long-term impact of inflation adjustment on financial stability and tax revenues.

In conclusion, inflation adjustment is a critical mechanism shaping financial reporting and tax planning during high inflation periods. By analyzing accounting and fiscal dimensions, this study enhances understanding of inflation accounting's practical implications in Turkey.
